

Memòria del *ces*

Sobre l'economia,
el treball i la societat de les Illes Balears

2022

(Resum executiu)

Consell Econòmic i Social
de les Illes Balears

Memòria del *ces*

Sobre l'economia,
el treball i la societat de les Illes Balears

2022

(Resum executiu)

EDITAT PER:

Consell Econòmic i Social de les Illes Balears

DISSENY GRÀFIC, INFOGRAFIES I MAQUETACIÓ: amadip.esment

ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC: Ciceró Pasqual Cardona

ISSN: 2792-6133

DIPÒSIT LEGAL: PM-2783-2003

S'autoritza la reproducció d'aquesta memòria sempre que n'aparegui la procedència.

COMISSIÓ DE TREBALL PER A L'ELABORACIÓ DE LA MEMÒRIA DEL CES 2022

President	Carles Mulet Forteza (grup III, UIB)
Vicepresidenta	Silvia Montejano Cofreces (grup II, CCOO)
Membres titulars	Rafel Roig Grimalt (grup I, CAEB) Ferran Navinés Badal (grup III, Govern IB) Antònia Maria Pou Rotger (grup I, CAEB) Miguel Angel Romero Barrones (grup II, UGT)

La Comissió de Treball s'ha reunit els dies 27 de gener, 10 de març i 9 de juny de 2023.

DIRECCIÓ DE LA MEMÒRIA DEL CES 2022

Anna Grau Casajust
Cap del Servei d'Estudis del CES

SÓN MEMBRES TITULARS DEL PLE DE CES

La Memòria del CES 2022 sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears ha estat aprovada pel Ple del CES en la sessió del 22 de juny de 2023. En són membres titulars:

Grup I:

CAEB

Carmen Planas Palou
Sergio Bertrán Damián
Antònia M. Pou Rotger
Francisco Martorell Esteban
Eduardo López Ramos
Rafael Roig Grimalt
Antoni Gayà Gayà

Azucena Jiménez Ruiz
Margarida Adrover Caldentey

PIMEB

Alfonso Rojo Serrano
Justo Saura Mercadal
Jordi Mora Vallbona

Grup II:**CCOO**

José Luis García Vidal
 Silvia Montejano Cofreces
 Francesc Mellado Serra
 Eva Beatriz Cerdeiriña Ouerial
 Josep Ginard Vallcaneras
 Yolanda Calvo Rodríguez

UGT

Lorenzo Navarro Jimeno
 Francisca Garí Perelló
 Ana Landero Recio
 José García Relucio
 Miguel Ángel Romero Barrones
 Sonia Saavedra Ferreira

Grup III:**Sector agrari**

Sebastià Ordinas Capó

Sector pesquer

Domingo Bonnín Bautista

Economia social

Jerònima Bonafé Ramis

**Associacions de persones
consumidores i usuàries**

Pau A. Monserrat Valentí

Universitat de les Illes Balears

Carles Mulet Forteza

Entitats locals

Gabriel Ferragut Enseñat

**Associacions i organitzacions que
tenen com a finalitat principal la
protecció del medi ambient**

Mariano Reaño Lambea

Govern de les Illes Balears

Ferran Navinés Badal

Consell Insular de Mallorca

Antonio Serra Puig

Consell Insular de Menorca

Alfons Méndez Vidal

Consell Insular d'Eivissa

Santiago Ferrer Costa

Consell Insular de Formentera

Josep Antoni Mayans Mesquida

PERSONAL TÈCNIC I D'ADMINISTRACIÓ DEL CES:

Assessor econòmic

Miquel Salvà Garví

Cap de Negociat I

M. Inmaculada Alcover Moreno

Cap del Servei Jurídic

Juan Francisco Servera Villena

Secretari de direcció

Javier Olivares Castillo

Cap de la Unitat de Gestió Econòmica

Salvador Clari Enguix

Tècnica de Documentació i Biblioteca

Lourdes Calero Martínez

LA MEMÒRIA DEL CES EN FORMAT DIGITAL

Teniu a les mans l'edició impresa del RESUM EXECUTIU DE LA MEMÒRIA DEL CES SOBRE L'ECONOMIA, EL TREBALL I LA SOCIETAT DE LES ILLES BALEARS de l'any 2022. Aquesta obra recopila les principals dades socioeconòmiques i laborals de les Balears de l'últim any, analitzades des d'una perspectiva històrica. Un dels objectius del CES és treballar perquè la Memòria sigui una eina útil de consulta.

Amb aquest propòsit, s'ha creat una nova pàgina web específica de la Memòria on, a més de poder consultar la versió completa i el resum executiu en format digital, es poden descarregar les dades estadístiques en un format reutilitzable i també accedir a visualitzacions de dades. Aquestes dades es van actualitzant periòdicament amb les més recents i també es van construint les sèries històriques, posant a disposició de la ciutadania una consulta integrada de les principals dades socioeconòmiques i laborals incloses en la memòria.

Us convidem a visitar la pàgina web <https://memoriacesib.es/2022> i explorar totes les seccions i recursos disponibles.

ÍNDEX GENERAL

Presentació	9
--------------------	----------

Capítol I. Panorama econòmic i mediambiental de les Illes Balears	13
--	-----------

Subcapítol I.1. El panorama econòmic de les Illes Balears	15
--	-----------

1. L'economia de les Illes Balears. Miquel Salvà Garví	15
2. El sector primari. Mateu Morro Marcé i Yolanda Desco Blay	19
3. Indústria i energia. Javier Franconetti Manchado	20
4. Construcció. Catalina Barceló Horrach	22
5. El sector de serveis. Joan Matamalas González	23
6. Turisme. Miquel Quetglas Oliver	24
7. Comerç. Joan Matamalas González	27
8. El sector del transport. Lluís Bru Martínez i Eduard Alonso Paulí	28
9. Institucions financeres. Alfredo Martín Oliver	29
10. Administracions públiques i càrrega fiscal. Nicolás Alomar Olson i Juan B. Llorens Beltrán de Heredia	31
11. Societat del coneixement i de la informació. María Díaz Codina, Bel Llodrà Riera, Francesca Morey Fernández i Carlos González Perezagua	33
12. Economia social i solidària i finances ètiques. David Abril Hervàs	35

Subcapítol I.2. El panorama mediambiental	37
--	-----------

1. L'estat del medi ambient a les Illes Balears a partir de l'indicador sintètic mediambiental. Lluís Vallcaneras Nebot	41
---	----

Capítol II. Mercat de treball i polítiques d'ocupació	43
1. Anàlisi del mercat de treball. Maria del Mar Ribas Mas	45
2. L'índex de qualitat del treball. Maria del Mar Ribas Mas	51
3. Polítiques actives d'ocupació. Antònia Puiggròs Rebassa	51
4. Les relacions laborals a les Illes Balears. Magdalena Llopart Bennàssar i Maria del Mar Crespí Ferriol	54
5. La seguretat i la prevenció de riscos laborals. Maria del Mar Ribas Mas	55
Capítol III. Qualitat de vida i estat del benestar	57
1. La població a les Illes Balears. Ferran D. Lluch Dubon i Diana Roberta Borràs Rhodes	59
2. Benestar econòmic, distribució de la renda i pobresa. Llorenç Pou Garcías	61
3. Seguretat social. Florencio Ingelmo Sánchez i María Rosario Rodríguez Lasheras	63
4. Salut, qualitat de vida i serveis sanitaris. José María Vicens Gómez, Eusebi Castaño Riera, Maria Magdalena Salom Castell, Bartomeu Sastre Palou, Gema Jiménez Jiménez, Antoni M. Fuster Miró, María Teresa Blasco Clar	64
5. Educació. Joan Amer Fernández, Belén Pasqual Barrio i Margarita Vives Barceló	71
6. Serveis socials i inclusió social. Josep Lluís Oliver Torelló	75
7. El sistema de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a la dependència. Caterina Thomàs Vanrell i Fernanda Caro Blanco	76
8. Habitatge. Catalina Barceló Horrach	77
9. Justícia. Sonia Vidal Ferrer	80
10. Llengua. Maria del Mar Vanrell Bosch	81

11. Cultura.	82
Francesca Tugores Truyol	

Col·laboracions monogràfiques

RI.1. L'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears: definició i metodologia d'elaboració i de càlcul.	39
Carla Garcia Pou, Sònia Roura Valls, Ivan Capdevila Peñal.	
RII.1 L'índex de qualitat del treball: revisió metodològica.	48
Maria del Mar Ribas Mas	
RIII.1. La formació professional dual a les Illes Balears.	74
Elena Quintana Murci, Francesca Salvà Mut i Maria Tugores Ques	
RIII.2. Una aproximació a la qüestió de l'habitatge a Eivissa en xifres.	79
Sònia Vives Miró	
Agraïments	84

Presentació

La memòria que presenta el CES de les Illes Balears sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears pel que fa a l'any 2022 mostra que el conjunt de la societat de les Illes ha superat l'efecte de la pandèmia i, en xifres econòmiques i d'ocupació, recupera —si no supera— les dades més altes del 2019. Aquests nombres s'ajunten amb un altre creixement important de la població, reflectit en les puntes d'estiu i en les d'hivern, tal com s'observa amb l'índex de pressió humana, tant en el conjunt de l'arxipèlag com en cadascuna de les quatre illes.

Així mateix, no s'han pogut completar els efectes mediambientals d'aquest creixement econòmic per al 2022, ja que l'índex sintètic mediambiental, que el CES treballa anualment, encara no s'ha presentat per aquest any per manca de determinades dades oficials. Des del punt de vista social, s'agreuja el problema de l'habitatge, es perden posicions relatives en la qualitat del treball, s'incrementen les atencions i les cobertures dels serveis socials i es constata una pèrdua de l'ús social de la llengua catalana.

En aquesta presentació no volem entrar en el detall de les xifres. El conjunt de la memòria i el resum de l'informe executiu que l'acompanya aporten les dades necessàries per tenir una radiografia completa del funcionament de les societats il·lenques aquest 2022. Sí que consideram que cal valorar el fet objectiu de l'existència d'aquesta memòria del CES, únic treball que, de manera sistemàtica i holística, aporta a la societat il·lenca un conjunt de dades econòmiques, socials, mediambientals i laborals que facilita una reflexió de conjunt sobre cap on anam com a societat i si aquest és el sentit encertat de tot el nostre creixement.

Des de la Comissió de la Memòria i en els debats del plenari del CES, cada vegada es valora més la necessitat de reduir la quantitat de dades massa particularitzades i l'esforç de selecció de les més rellevants en els aspectes qualitatius. És a dir, es pretén que la informació que conté la memòria sigui cada vegada més selectiva i que, a més d'objectiva i obtinguda sempre de fonts estadístiques oficials, sigui fàcil de ser llegida, compresa i amb els criteris transparents d'elaboració, perquè pugui ser interpretada lliurement pel lector potencial.

De fet, aquest és un desig fàcil de dir però molt difícil de concretar. Per això no podem fer més que agrair l'esforç als consellers i les conselleres que formen part de la Comissió de la Memòria i al seu president, el professor Carles Mulet, així com a tot l'equip tècnic del CES, coordinat, en aquest cas, per la cap del servei d'estudis, Anna Grau, per aportar continuament propostes d'innovació i modernització del treball de la memòria.

D'altra banda, la reducció de pàgines de la versió en paper es complementarà amb l'edició d'un nou web. Aquest permetrà navegar més fàcilment en l'edició digital de la memòria; treballar amb format obert amb les dades i els gràfics que hi figuren, i, de manera progressiva, establir les sèries històriques de les dades més rellevants que les memòries del CES han aportat des de l'inici, l'any 2001. És un procés prou ambiciós que exigirà una tasca continuada de selecció dels indicadors més rellevants i la seva plasmació en taules, gràfics i infografies que facilitin tant la informació com els treballs científics externs per a qui vulgui treballar amb aquestes dades.

Per a les properes edicions de la memòria, s'ha considerat continuar amb la metodologia dels índexs sintètics. Ja n'hi ha respecte al món laboral i el medi ambient. Amb tot, s'ha

comentat la conveniència de tenir-los en matèries econòmiques, socials i de governança de les institucions públiques. De fet, en la producció científica i en les institucions internacionals, europees, espanyoles o d'altres autonomies, hi ha diferents models i propostes de cadascun d'aquests índexs.

Però no tenim tanta pressa per implementar-los com sí per posar sobre la taula l'oportunitat de tenir indicadors de mesura per baixar del debat abstracte sobre si cal qüestionar l'actual model de creixement per passar al debat concret de valorar col·lectivament on som, on volem arribar com a societat i quins mitjans concrets hem de posar per arribar-hi. La nostra contribució com a CES ha de ser posar dades, coneixements, reflexions i aportacions col·lectives, funció que, per cert, és la que ha de complir la nostra memòria, tal com recorda la Llei de creació del CES i el seu desplegament reglamentari posterior.

Finalment, a l'hora de redactar aquesta presentació ja coneixem el resultat de les eleccions municipals i autonòmiques del 2023. El mandat del CES i la seva renovació no coincideix amb els cicles electorals, però, com no podria ser d'una altra manera, ens posam a disposició de les noves autoritats per desenvolupar de la millor manera possible la funció institucional que correspon al CES i que preveu l'Estatut d'autonomia.

Així mateix, volem agrair el suport i la comprensió que ha rebut el CES des de les diferents institucions d'aquesta anterior legislatura. I, més concretament, de la conselleria que té l'obligació de relacionar-se amb el CES, en aquest cas la Conselleria de Model Econòmic, Treball i Turisme.

Coincidint amb aquestes modificacions institucionals, al CES també hem tingut un canvi important. El nostre estimat secretari general, el senyor Josep Valero, ha cessat de les seves funcions.

Des que soc president del CES, ja fa dos anys, en Josep sempre ha estat el nostre far: home de fermes conviccions, que sempre ha defensat el CES per damunt de tot. Ha fet del Consell Econòmic i Social un espai de consensos, moltes vegades difícils, però que ell sempre ha sabut treballar i aconseguir.

Lluitador en mil batalles, socials, d'habitatge, climàtiques, estratègiques, institucionals, etc.; sempre amb el màxim respecte per a totes les opinions.

Josep, mai no podem agrair-te tot el que ens has donat, fent de la institució un referent a l'àmbit de la reflexió estratègica, del diàleg i de la lluita institucional per transformar la nostra terra en un lloc millor per a les persones que l'habitam.

Moltes gràcies per tot; moltes gràcies per tant.

Rafel Ballester Salvà
President del CES

CAPÍTOL I

PANORAMA
ECONÒMIC I MEDIAMBIENTAL DE
LES ILLES BALEARS

Subcapítol I.1. El panorama econòmic de les Illes Balears

1. L'ECONOMIA DE LES ILLES BALEARS

Durant el 2022, l'economia de les Illes Balears va accelerar la senda creixent després de la crisi de la covid-19 i assoleix nivells propers a l'activitat registrada el 2019. Tot i que algunes fonts apunten que encara no s'han adquirit els nivells agregats previs a la pandèmia, les Balears allunyen els fantasmes d'una possible recuperació lenta o en forma de L, just dos anys després de la caiguda més gran des que es tenen registres fiables, i se situen a la casella de sortida amb la majoria dels reptes i incerteses que havien quedat eclipsats per la urgència de la conjuntura mundial.

Així, d'acord amb les dades de la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació¹, les Illes Balears tanquen el 2022 amb un creixement en termes reals del 14,2%, un repunt vigorós que accelera el de l'any anterior (10,9%) i prossegueix la recuperació experimentada. L'increment està clarament determinat pel del sector de serveis, que repunta un 16,5%, marcat pel dinamisme del sector turístic i el retorn a la normalitat dels fluxos de viatgers. L'agricultura també perllonga el moment dolç que viu des que s'inicià 2020 i registra un increment del 7%. L'altra cara de la moneda la mostren la construcció i la indústria, que, amb creixements exiguos (1,2% i 1%, respectivament), són els únics sectors que clarament no han recuperat els valors previs a la pandèmia².

En la desagregació territorial per illes, Mallorca és la que més ha impulsat el creixement regional en termes reals, no només pel seu pes a l'agregat, sinó perquè, amb un total de 22.334,1 milions d'euros, ha augmentat un 15,6% i ha estat l'única que ha accelerat el creixement de l'any anterior (10,9%). Les Pitiüses (3.993,9 milions) i Menorca (2.351,3 milions) han transitat cap a la normalitat a un ritme més lent que Mallorca, amb un 11,9% i un 6,7%, respectivament, i també lleugerament més lent que l'any anterior (12,2% i 8,4%, respectivament). No debades, l'impuls de l'illa major es deu en bona part a l'efecte rebot, ja que és la que va patir la caiguda més forta el 2020.

Les Balears fan una altra passa de gegant en la recuperació econòmica impulsades pel sector de serveis i, especialment, el dinamisme del sector turístic

Per altra banda, les dades de Funcas³ confirmen el mateix patró i estimen un creixement regional del 12% per al 2022, tot i que, segons aquesta font, encara no s'ha recuperat tota

1. Les dades són provisionals en data de maig de 2023 i estan subjectes a revisions posteriors.

2. Direcció General de Model Econòmic i Ocupació (2023). *Indicadors parcials de conjuntura econòmica balear i per illes*. Disponible a: www.caib.es/govern/sac/fitxa.do?codi=2752083&coduo=2064&lang=ca [consulta: maig de 2023].

3. Funcas (març de 2023). *Previsiones económicas para las comunidades autónomas*. Disponible a: www.funcas.es/textointegro/previsiones-economicas-para-las-comunidades-autonomas-2023/.

la caiguda. En qualsevol cas, es tracta del creixement més intens de l'Estat (5,5%), només equiparable al de les Illes Canàries (10%) i que replica el patró sectorial i intrarregional: aquelles activitats o àrees que patiren una caiguda més gran són les que s'han recuperat amb més força. Per a l'any 2023, Funcas preveu la continuïtat d'aquest esquema i atribueix a les Illes Balears la pujada més important de totes les comunitats, amb un 3,3%, seguida de les Canàries (2,2%), i a molta distància de la previsió per al conjunt nacional (1,3%).

Empès pels vents de recuperació, el nombre d'empreses actives a les Illes Balears supera la xifra màgica de les 100.000 i se situa en 101.236, una dada que representa un 3,2% d'increment interanual i suposa un nou màxim de la sèrie històrica. Aquest increment en el teixit empresarial refà la destrucció a les dades publicades l'any anterior, en què el retrocés de 1.902 empreses (-1,9%) havia situat el comptador total per sota de les 100.000 (98.120).

El dinamisme de la demanda, tant interna (mesurada a través de les importacions) com externa (de les exportacions), es reflecteix en les bones xifres del comerç exterior⁴. Un dinamisme afectat per l'encariment general de preus tant a escala nacional com internacional i que intensifica els percentatges de creixement respecte al 2021, tant de les importacions com de les exportacions.

En aquest sentit, el nombre d'exportacions creix un 42%, fins a registrar els 2.604,5 milions d'euros, una de les quantitats més elevades de la sèrie. D'altra banda, les importacions augmenten un 61%, fins als 2.256,5 milions d'euros, una altra xifra rècord. En conseqüència, el saldo comercial és positiu (347,9 milions d'euros). El valor de les exportacions, de nou, és superior al de les importacions el 2022. Aquest fet s'ha repetit de manera consecutiva els darrers tres anys, però és inusual en una economia tan dependent de l'exterior a conseqüència de la insularitat, on la població s'abasteix majoritàriament de productes de fora i de la limitada producció industrial. Només s'han trobat xifres similars el 2009. No obstant això, sembla que l'excés d'exportacions del 2022 s'està reduint respecte als dos anys anteriors.

A més, a part de la inversió dins del territori, la inversió bruta estrangera sense entitats de tinença de valors estrangers (ETVE) per comunitats autònomes per a l'any 2022 a les Illes Balears ha estat de 455,3 milions d'euros, una xifra que suposa un augment del 83,9% i representa una variació absoluta positiva de 207,76 milions d'euros provinents de l'exterior⁵.

La recuperació mostra la cara més obscura en un repunt de la inflació inèdit en les darreres quatre dècades. Es tracta d'un fenomen global del qual no hi ha un consens unívoc sobre els motius, si bé les principals teories apunten a un abús de les polítiques monetàries expansives reiterades durant l'última dècada. A més, hi ha els colls de botella

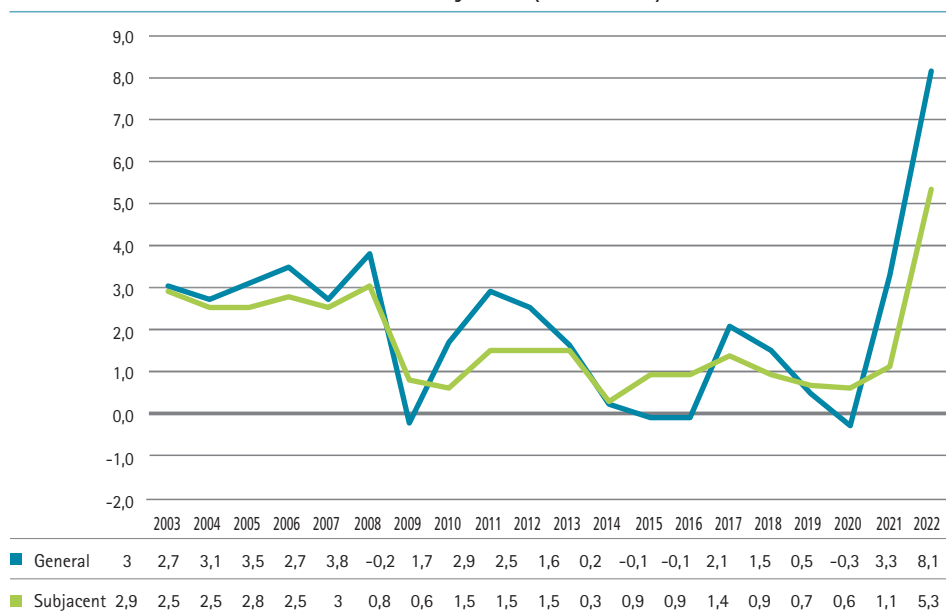
4. Càlculs propis a partir de les dades de l'AEAT (2023). *Estadísticas de comercio exterior*. Disponible a: sede.agencia-tributaria.gob.es/Sede/estadisticas/estadisticas-comercio-exterior.html.

5. Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme (2023). *Estadístiques d'inversió: Inversió estrangera a Espanya*. Disponible a: datainvex.comercio.es/.

provocats en el transport per la pandèmia, el sobreescalfament de l'economia després de la letargia de 2020 i l'encariment de les matèries primeres a causa de la guerra d'Ucraïna. Aquests factors, en diferent grau, han generat un increment de preus no vist a Europa des de les dècades del setanta i vuitanta amb la crisi del petroli.

L'índex general de preus (IPC) per al 2022 escala fins a una mitjana anual de 8,1%, una dada lleugerament inferior a l'experimentada a l'àmbit nacional (8,4%) i troba en els preus de l'energia i els aliments els millor aliats. A aquests factors, cal afegir-hi els preus sensiblement més elevats de l'habitatge a les Balears i els costos derivats de la insularitat, dos elements que potser no destaquen en el curt termini però que de manera sostinguda incrementen la pèrdua de capacitat de poder adquisitiu i agreugen el fenomen inflacionari en el cas concret de les Illes. De fet, la inflació subjacent, que exclou els components més volàtils de la cistella (i, per tant, més conjunturals) també ha repuntat amb força fins al 5,3%, la qual cosa podria fer que els preus a l'alça es mantinguessin més del desitjable.

Gràfic I-1.1. Evolució de la mitjana anual de l'índex general de de preus (IPC) i inflació subjacent (2003-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), IPC

Sigui com sigui, l'excepcionalitat de les taxes de variació dels tres darrers anys no pot ocultar els fenòmens estructurals que es gesten des de fa dècades a les Balears. Un és el declivi progressiu del PIB *per capita*, que, d'acord amb les estimacions de Funcas, va quedar per sota de la mitjana nacional (98, 100=Espanya), tot i el fort creixement dels

En termes per capita, les Balears continuen perdent terreny respecte a la mitjana nacional i no es preveu que es capgiri la tendència

dos darrers anys, i empitjora la situació de 2019 (104,3). Les Illes Balears continuen la dinàmica observada des de l'inici de segle, en què presenten el comportament més pobre respecte del conjunt de l'Estat als principals cicles macroeconòmics: durant l'expansió entre el 2001 i el 2007 (un -0,7% per un 1,8% d'Espanya), en la gran crisi del període 2008-2013 (-2,3% per -1,8% d'Espanya) i en el període posterior de recuperació (2% per 2,4% d'Espanya).

Quadre I-1. PIB per capita a preus constants per comunitats autònomes (Espanya=100) (2000-2023)							
	2000	2010	2015	2020	2021	Previsió 2022	Previsió 2023
Andalusia	75,7	75,7	74,0	74,6	74,3	74,4	74,5
Aragó	107,2	109,3	107,7	110,8	111,1	111,0	110,8
Astúries	83,7	91,7	88,7	90,1	90,3	90,3	91,2
Illes Balears	130,5	105,9	106,0	88,8	92,8	98,0	98,4
Canàries	97,9	86,3	82,2	72,7	73,6	76,7	76,6
Cantàbria	94,7	94,5	91,2	93,0	92,8	91,7	91,8
Castella i Lleó	89,2	93,7	93,4	98,0	97,3	95,8	96,6
Castella-la Manxa	75,7	80,4	78,1	82,3	81,5	80,6	80,8
Catalunya	120,4	117,1	118,2	115,3	115,5	115,3	114,8
Com. Valenciana	95,3	88,1	87,7	87,8	87,6	87,1	86,7
Extremadura	63,5	71,5	71,2	75,0	74,6	74,2	74,8
Galícia	78,0	88,9	89,8	93,4	93,3	93,0	93,6
Madrid	133,0	134,0	137,2	137,9	138,0	137,3	136,9
Múrcia	87,4	83,2	86,0	86,2	85,3	84,6	83,8
Navarra	123,1	122,9	123,4	123,1	123,6	123,6	123,4
País Basc	120,6	128,7	130,1	130,0	130,6	131,4	132,2
La Rioja	108,1	108,2	107,0	106,3	105,3	104,7	104,4
Espanya	100	100	100	100	100	100	100

Font: Elaboració pròpia a partir dels informes anuals de previsió econòmica de Funcas

Des d'una perspectiva història, el descens del PIB *per capita* està afectat clarament per la productivitat, l'evolució de la qual ha estat més associada a les crisis per la necessitat de mantenir nivells de producció amb retallada de l'ocupació, que per un increment del valor afegit de la mà d'obra en temps d'expansió. Així ho demostra el fet que l'únic període en què la productivitat va créixer per sobre de la mitjana nacional va ser el període 2008-2013 (1,9% per 1,6% d'Espanya), símptoma que es tracta d'un increment de productivitat més feble i temporal, subjecte a la conjuntura econòmica. S'estima que el 2022 la productivitat va augmentar un 4,6%, un percentatge prou inferior al creixement registrat en termes de PIB.

Finalment, de la producció generada el 2022, el pes de la remuneració a les persones assalariades es xifra en el 44,8%, després del màxim assolit l'any anterior (48,5%) fruit de les polítiques instrumentades excepcionals per al manteniment de l'ocupació en el període recessiu més intens de les darreres dècades. La participació dels salaris en la renda regional és la segona més baixa de totes les comunitats autònomes, només per davant de la Rioja (43,3%), en un llistat que encapçalen les ciutats autonòmiques de Ceuta (57,9%) i Melilla (57,7%)⁶.

2. EL SECTOR PRIMARI

El valor de la producció agrària balear l'any 2022 ha mantingut una evolució positiva⁷, amb un creixement del 13% i un valor de 227.575.528 euros. La renda agrària ha pujat un 7%, amb un valor de 143.059.075 euros, una dada que és positiva. La producció final pesquera ha estat de 34.633.693 euros, amb un augment del 4%, i la renda pesquera ha estat d'11.504.767 euros, amb un creixement del 2%.

La producció agrícola ha pujat un 9%, amb un valor de 161.076.216 euros, un 12% més que l'any anterior. Quan els preus més alts han permès compensar les majors despeses, els resultats han estat positius, però sovint els costos no han trobat una justa compensació en els preus i han posat en noves dificultats les explotacions agràries. La producció ramadera ha tingut un valor de 66.499.312 euros, dels quals 26.929.712 euros corresponen a la carn, 2.635.697 euros a la venda fora de les Balears d'animals vius i 36.933.903 euros dels productes ramaders. La ramaderia pateix nombrosos obstacles per establitzar una producció suficient i sostenible, sobretot pels majors costos i baixos preus provocats per la insularitat.

El valor de la producció pesquera ha estat de 34.633.693 euros, dels quals 19.340.865 euros corresponen a la pesca i 15.292.829 euros a l'aqüicultura. El sector ha continuat la tendència a reduir l'esforç pesquer. La creació de reserves marines de pesca intenta afavorir la recuperació de les pesqueres balears.

Han crescut els valors de la producció agrària i pesquera, però el sector troba dificultats en la diferència entre els costos de producció i els preus de venda

Les dades d'exportació de produccions agroalimentàries per al 2022 s'han incrementat un 50%. Dins el volum total de les exportacions, destaquen fruites, hortalisses i llegums (30.977.000 euros) i els productes carnis (20.222.000 euros). Els principals mercats exteriors per a les produccions de qualitat són Alemanya, Suïssa, els EUA, el Regne Unit i el Japó.

6. Les dades fins a l'any 2021 s'han actualitzat amb les dades de Funcas. L'any 2022 s'ha estimat a partir de la previsió de creixement de l'informe de Funcas i les dades de l'EPA de l'INE.

7. Les dades del sector primari són d'elaboració pròpia a partir de les de l'Institut de Recerca i Formació Agroalimentària i Pesquera de les Illes Balears (IRFAP).

La fruita d'origen balear comercialitzada a Mercapalma va representar el 18% del total, amb una reducció de 5 punts percentuals (p. p.), malgrat l'increment de les xifres absolutes. Les hortalisses d'origen balear van representar un 30% del volum comercialitzat a Mercapalma. La dada mostra una producció local de verdures consistent, alhora que persisteix la tendència a la reducció de la presència d'hortalissa balear.

L'evolució de les produccions emparades per identificacions d'origen i qualitat és bona. El valor de la comercialització dels productes de qualitat el 2022 és de 100.123.000 euros, un 19,9% més que el 2021.

L'any 2022 es determinen les mesures que inclourà la nova política agrària comuna (PAC), a partir de les quals les Balears poden rebre fins a un 60% més del que rebien fins ara gràcies a la compensació dels costos de la insularitat.

La normativa turística⁸ ha establert un percentatge del 3% de consum de productes frescos agraris, ramaders i pesquers d'origen balear. La promoció del producte local ha estat objecte de diverses iniciatives i a hores d'ara hi ha 73 explotacions agràries adherides al logotip de Venda Directa. El 2022 s'ha posat en marxa la denominació d'origen Mel d'Eivissa i la marca de garantia Som Pagesos de Mallorca.

3. INDÚSTRIA I ENERGIA

L'ocupació a la indústria, amb dades de 2022, representa un 6,9% del total de l'ocupació a les Illes Balears, dos punts superior a la dada registrada el 2021 i també superior al registrat el 2019.

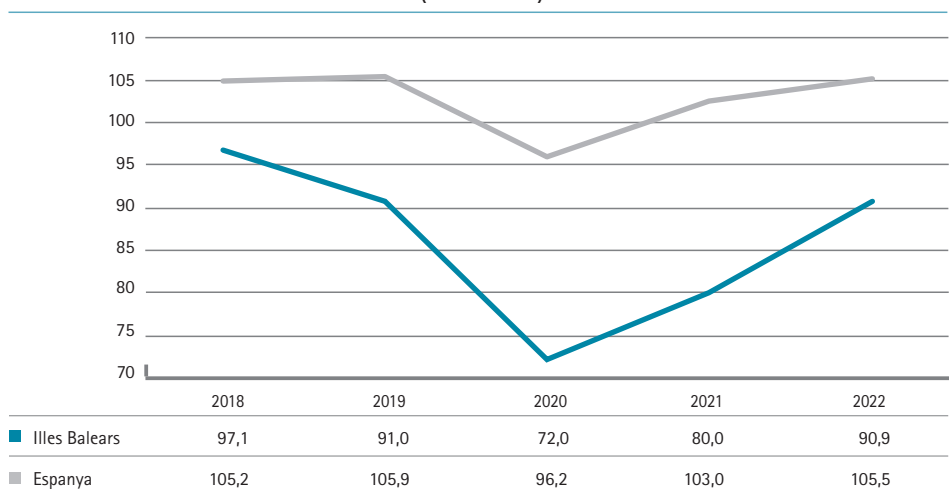
El pes de la indústria en el conjunt de l'economia balear augmenta any rere any, des d'un 6,1% el 2017 fins a un 7,3% el 2021. Aquest comportament és invers quant a ocupació, que ha passat d'un 7,6% el 2017 fins a un 6,7% el 2021.

Durant l'any 2022 l'índex de confiança de l'empresariat a les Illes Balears ha estat dels més optimistes del conjunt de les comunitats autònomes, amb 136,7 punts bàsics en el darrer trimestre de l'any 2022 enfront de 127,2 punts de la mitjana estatal i per sobre dels valors previs a la pandèmia.

Aquest optimisme comparteix escenari, en el cas de la indústria, amb un creixement de la producció a partir de 2020, però amb un menor dinamisme que la mitjana estatal; diferència negativa que ve d'enrere i que augmenta amb el pas dels anys. Aquest major optimisme i menor dinamisme són part de les causes d'uns preus industrials que des del 2020 són substancialment més elevats que a la resta de l'Estat.

8. Llei 3/2022, de 15 de juny, de mesures urgents per a la sostenibilitat i la circularitat del turisme de les Illes Balears. BOIB núm. 79, de 18 de juny de 2022.

Gràfic I-3.1. Índex de producció industrial (IPI) a les Illes Balears i Espanya (base 2015) (2018-2022)

Font: Ibestat (2023). Índex de producció industrial

La raó entre el pes de l'ocupació a la indústria balear i l'ocupació total balear respecte al pes de l'atur en el sector industrial sobre el total de l'atur a l'economia balear mostra resultats concloents: la indústria balear presenta una raó superior a la resta de sectors⁹.

Tant el 2022 com el 2021, la producció generada a les Illes Balears cobreix la demanda de la comunitat autònoma amb un excedent escàs. A escala agregada, la producció i la demanda han augmentat un 9,2% respecte a l'exercici anterior.

Pel que fa al consum de productes petrolífers líquids, mentre que el 2021 cap dels productes petrolífers va recuperar els nivells de consum previs a la pandèmia, el 2022 la gasolina 95 i el gasoil B han superat còmodament les dades de 2019, i la resta de productes encara no ho arriben a assolir. Destaquen el percentatge de productes bios en gasolina i gasoils, que fa esbrinar la implantació dels vehicles més sostenibles com els híbrids i els elèctrics i que perd importància en el consum total. A més, es consolida en volum respecte a les dades registrades el 2019¹⁰.

És el sector més eficient en termes d'ocupació de l'economia balear i això convida a fer una aposta més valenta en aquest sector des de les institucions públiques i empreses

9. Elaboració pròpia a partir de les dades de l'INE (2023). Enquesta de població activa.

10. CORES (2023). *Estadísticas*. Disponible a: www.cores.es/es/estadisticas [consulta: maig de 2023].

4. CONSTRUCCIÓ

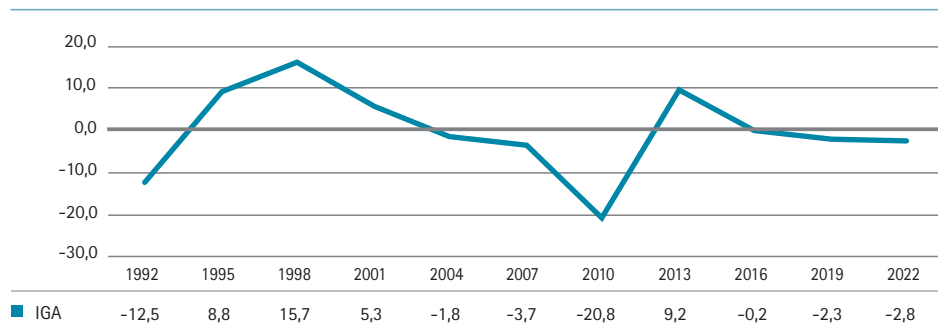
El 2022 ha estat un any de forta activitat constructora impulsada per la reforma d'habitatge, bàsicament, i de la construcció d'habitatge nou d'alta gamma. També s'observa un dinamisme en reformes i obres turístiques. I respecte a l'obra pública, s'assoleix un màxim gràcies a les licitacions d'equipament social finançat per l'Administració autonòmica.

Se superen xifres de 2008, sobretot per la reforma d'habitatge i la construcció d'habitatges d'alta gamma

La majoria dels indicadors que mesuren l'activitat actual, com l'aprovisionament net de ciment, la població ocupada, la població aturada, la construcció pública i els habitatges acabats, augmenten amb força respecte al 2021¹¹. L'any acaba com un dels més actius de tota la sèrie estadística i se superen les xifres assolides el 2008, considerades com un any de rècord.

Així mateix, es redueixen respecte al 2021 els indicadors avançats, els que mesuren l'activitat futura, com l'indicador global d'activitat, els habitatges iniciats durant l'any (que disminueixen un 4 % respecte de l'any anterior), les obres visades (disminueixen, també, en 4 p. p.), els habitatges visats i l'indicador d'activitat futura en la construcció d'habitatge. Concretament, l'indicador global d'activitat (IGA) decreix a una taxa del 2,9%. És a dir, aquest indicador preveu una activitat constructora més baixa per al 2023 que el 2022. I si, a més, tenim en compte altres variables clau que entren en joc i que aquest índex no considera —com l'escalada de l'euríbor, el refredament de les economies europees i l'encariment mantingut dels preus de les matèries primeres—, sens dubte, es podria intensificar l'alentiment del sector. De fet, ja es van notar els primers efectes de refredament durant el quart trimestre del 2022. Per això, s'apunta que l'activitat per al 2023 serà expansiva però es refredarà respecte a 2022.

Gràfic I-4.1. Percentatge de variació de l'indicador global d'activitat (IGA) en el sector de la construcció (1992-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'aprovisionament exterior de ciment de l'Autoritat Portuària de les Balears i d'afiliació de la Seguretat Social

11. Les dades del sector de la construcció provenen de l'Autoritat Portuària, el COAIB i l'Observatori de l'Habitatge i el Sòl.

5. EL SECTOR DE SERVEIS

Després de dos anys de demanda restringida, la recuperació del sector de serveis a les Illes s'ha sobreposat a totes les cauteles inicials i, gràcies sobretot al fort impuls i al vigor mostrat per l'activitat turística, presenta resultats molts positius, especialment en termes de producció, de despesa en consum i de comportament del mercat laboral, amb la qual cosa l'arxipèlag se situa com la comunitat autònoma més dinàmica de l'Estat.

La puixança econòmica dels serveis observada a les Illes Balears durant el 2021, i més clarament durant el 2022, és atribuïble a la intensitat amb què s'han reprès les activitats que comporten més contacte social —el comerç, el transport, l'hostaleria i el conjunt d'activitats amb forta presència d'empreses vinculades al turisme—, tal com evidencien les elevades taxes de creixement del volum de negoci registrades el darrer any. Fins i tot, de forma una mica paradoxal, el temor a un eventual impacte negatiu de l'escalada dels preus sobre aquestes activitats no només s'ha dissipat, sinó que les rúbriques relatives a restaurants i cafès, transport de viatgers i serveis d'allotjament han contribuït de manera significativa a l'elevada inflació de l'any 2022.

L'economia de les Illes experimenta una terciarització progressiva que s'intensifica els anys posteriors a la gran recessió

Una de les fonts primordials per conèixer l'evolució econòmica de l'any 2022 és l'indicador sintètic de VAB que publica la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació¹². Aquest organisme estima que el VAB del sector creix un 16,4% respecte del 2021, 2,2 punts percentuals per sobre de l'increment calculat per al conjunt de l'economia (14,2%) i molt superior també a la resta de sectors.

Per altra banda, segons la informació per al 2022 de l'índex de volum de negoci del sector de serveis¹³ —un dels dos indicadors, juntament amb el d'ocupació, inclosos en els IASS—, la facturació total per la prestació de serveis i vendes de béns de les empreses de serveis de mercat no financers a les Balears creix un 42,5% interanual, 20,7 punts percentuals per sobre del valor registrat l'any precedent (21,8%). Un examen més detallat dels índexs per branques d'activitat confirma que les vinculades al turisme i a la mobilitat són les que registren més acceleració i totes —exceptuant les activitats professionals, científiques i tècniques— superen els nivells assolits abans de la pandèmia.

12. Direcció General de Model Econòmic i Ocupació (2023). *Indicadors sintètics de l'economia balear*. Disponible a: www.caib.es/govern/sac/fitxa.do?codi=2752083&coduo=2390823&lang=ca [consulta: maig de 2023].

13. Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE. *Índex de volum de negoci (IASS)*. Disponible a: ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/9eda88c7-878c-4261-88d9-c4f10c92a03b/26254435-8da3-45f0-8028-7e33a59b8ef2/ca/1250002_9301.px [consulta: maig de 2023].

6. TURISME

L'any 2022 es pot considerar el punt de retorn a la normalitat quant als resultats de l'activitat turística a les Illes Balears. L'any 2020, marcat per l'esclat de la pandèmia de la covid, suposà una ruptura dràstica en la tendència de tots els indicadors, mentre que el 2021 quedà com un punt intermedi en la transició cap a la recuperació total. El nivell del nombre de turistes de 2022, el d'estades i la despesa feta pels visitants, així com el patró estacional típic de les Illes, s'aproximen als dels anys previs a la pandèmia. Ara bé, aquest fet es dona a la situació resultant mitjana, ja que la recuperació no s'ha donat de forma homogènia, ni des del punt de vista de l'oferta turística ni de la demanda ni tampoc des de la perspectiva geogràfica.

L'evolució del nombre de turistes té una anàlisi diferent segons el mercat d'origen. El turisme espanyol guanyà pes el 2021 i es va mostrar més dinàmic que l'internacional. Aquest fet s'ha capgirat el 2022, quan el nombre de turistes estrangers s'ha incrementat amb més força i ha recobrat el protagonisme¹⁴. Respecte dels dos mercats emissors principals, l'alemany i el britànic, el segon ha tingut una recuperació més tardana i és el 2022 quan reprèn empena, després d'un 2021 més àton. En comparació amb la resta d'Espanya, en el nombre de turistes internacionals les Illes Balears perden el lideratge que havien assolit el 2021 en favor de Catalunya. No obstant això, l'arxipèlag balear és la regió que més a prop es troba de les xifres del 2019.

El nombre d'estades del 2022 és molt similar al del 2019, si bé és gràcies al turisme domèstic, atès que l'estranger encara es troba quatre punts per sota. Les estades superen el nivell de 2019 a Menorca, a Eivissa i, en especial, a Formentera, on s'incrementen una tercera part respecte de tres anys ençà. A Mallorca no es recupera encara el nivell de 2019, cosa que estira el resultat global de les Balears a la baixa.

La despesa turística total ha seguit una evolució més positiva que la del nombre de turistes, si bé cal tenir en compte l'efecte que ha tingut la pujada dels preus d'alguns serveis

L'estacionalitat millora en termes d'estades, però empitjora quant a nombre de turistes. Això posa de manifest fins a quin punt la pandèmia per covid ha trasbalsat els hàbits dels turistes.

Als hotels, es dobla el nombre dels viatgers estrangers, mentre continua augmentant el d'espanyols. Així, se supera el nombre de clients del 2019, però, a causa d'un escurçament de l'estada mitjana, la quantitat de pernотacions encara no ha arribat al llindar previ a la pandèmia. El 2022 els apartaments turístics tenen unes variacions més modestes que les dels hotels, però el turisme rural

supera amb escreix els registres de tres anys enrere¹⁵.

14. Ibestat (2023). *Flux de turistes (Frontur)*. Disponible a: ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/fluxe-turistes-frontur/043d7774-cd6c-4363-929a-703aaa0cb9e0 [Consulta: maig de 2023].

15. Ibestat (2023). *Ocupació de l'oferta turística*. Disponible a: ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/turisme/ocupacio-oferta-turistica-hotels/614884d6-737a-401d-a8c3-a35519b8fec9 [consulta: maig de 2023].

Quadre I-6.1. Turistes amb destinació principal a les Balears per illes i país de residència (2021-2022)

2021

	Total	% per illa	Temporada mitjana alta	% temp. mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temp. mitjana baixa
Illes Balears	8.683.904	100%	7.914.239	91%	769.665	9%
Espanya (altres CA)	2.359.193	27%	2.071.219	88%	287.974	12%
Estranger	6.324.712	73%	5.843.019	92%	481.693	8%
Mallorca	5.730.732	100%	5.086.650	89%	644.082	11%
Espanya (altres CA)	1.083.207	19%	871.948	80%	211.259	20%
Estranger	4.647.525	81%	4.214.703	91%	432.822	9%
Menorca	1.006.873	100%	966.633	96%	40.240	4%
Espanya (altres CA)	626.686	62%	596.486	95%	30.200	5%
Estranger	380.187	38%	370.147	97%	10.040	3%
Eivissa	1.656.286	100%	1.581.377	95%	74.909	5%
Espanya (altres CA)	509.659	31%	468.706	92%	40.953	8%
Estranger	1.146.627	69%	1.112.671	97%	33.956	3%
Formentera	290.012	100%	279.577	96%	10.435	4%
Espanya (altres CA)	139.641	48%	134.079	96%	5.562	4%
Estranger	150.371	52%	145.498	97%	4.873	3%

continua

2022							% de variació 2022-2021			% de variació 2022-2019
Total	% per illa	Temporada mitjana alta	% temp. mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temp. mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	
Illes Balears	100%	13.842.460	84%	2.664.546	16%	90,1	74,9	246,2	0,2	
Espanya (altres CA)	20%	2.544.814	77%	758.308	23%	40,0	22,9	163,3	18,1	
Estranger	80%	11.297.646	86%	1.906.238	14%	108,8	93,4	295,7	-3,5	
Mallorca	100%	9.336.361	81%	2.137.985	19%	100,2	83,5	231,9	-1,5	
Espanya (altres CA)	15%	1.290.564	73%	477.918	27%	63,3	48,0	126,2	11,2	
Estranger	85%	8.045.797	83%	1.660.066	17%	108,8	90,9	283,5	-3,5	
Menorca	100%	1.459.816	90%	165.756	10%	61,4	51,0	311,9	8,5	
Espanya (altres CA)	40%	547.358	84%	106.814	16%	4,4	-8,2	253,7	13,8	
Estranger	60%	912.459	94%	58.944	6%	155,5	146,5	487,1	5,2	
Eivissa	100%	2.720.244	89%	345.234	11%	85,1	72,0	360,9	1,2	
Espanya (altres CA)	24%	581.038	78%	167.989	22%	47,0	24,0	310,2	44,0	
Estranger	76%	2.139.206	92%	177.245	8%	102,0	92,3	422,0	-7,7	
Formentera	100%	326.040	95%	15.572	5%	17,8	16,6	49,2	14,9	
Espanya (altres CA)	38%	125.856	96%	5.588	4%	-5,9	-6,1	0,5	18,5	
Estranger	62%	200.185	95%	9.984	5%	39,8	37,6	104,9	12,8	

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'ibestat (2023). ECATUR

A l'any del retorn a la normalitat després de l'esclat de la pandèmia, es dona un manteniment de la tarifa mitjana diària als hotels però un increment substancial dels ingressos per habitació disponible, tant en la temporada alta com la temporada baixa.

7. COMERÇ

El comerç s'ha contagiats del fort creixement experimentat pel sector de serveis durant el 2022. Sens dubte, l'impuls de l'activitat turística ha tingut el seu correlat en el nivell de vendes del comerç encara que aquestes dades sectorials no registren taxes de creixement tan espectaculars com les d'altres activitats englobades en el sector de serveis.

En general, tant el conjunt de l'economia com particularment el sector del comerç s'han sobreposat a les dificultats derivades de l'escalada dels preus i de la pujada dels tipus d'interès i l'enduriment de les condicions financeres. Així, tant l'índex del volum de negoci del comerç (IASS)¹⁶ com el del comerç al detall tanquen l'exercici de 2022 amb taxes de variació interanual que se situen sensiblement per sobre de les respectives mitjanes del conjunt de l'Estat.

A partir de les dades de l'Enquesta d'ús de TIC i comerç electrònic¹⁷ es constata que les vendes electròniques de les empreses de l'arxipèlag, tant del comerç com del conjunt del sector de serveis, es recuperen durant el 2021, sense arribar, però, als nivells assolits en els anys previs a la pandèmia.

La pressió de la inflació i altres factors han provocat canvis en els hàbits de compra per estalviar

També s'examinen els trets més distintius de les empreses d'un dels principals sectors econòmics de l'arxipèlag. Amb els més recents, corresponents al 2020, es posa de manifest que les mesures de distanciament per contenir la pandèmia, les restriccions a la mobilitat, la caiguda de l'activitat turística i les dificultats econòmiques de les llars, entre altres factors, van afectar plenament el sector comercial, si bé amb intensitat desigual en funció del grup d'activitat¹⁸.

16. Ibestat (2023). *Indicadors d'activitat del sector serveis (IASS)*. Disponible a: ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/serveis/sector-serveis-iass/9eda88c7-878c-4261-88d9-c4f10c92a03b [consulta: maig de 2023].

17. Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE. Enquesta d'ús de TIC i comerç electrònic a les empreses 2021-2022. Disponible a: www.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodel=1aa5d7f4-38b1-4562-a7ec-f88ed39f08d5&path=economia%2FI+D%20y%20TIC%2FTIC-Empresas%2FAny%202021-2022&lang=ca [consulta: maig de 2023].

18. Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE, *Estadística estructural d'empreses*. Disponible a: ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/serveis/anual-serveis-macromagnituds/c53d9312-071f-40fa-92a2-1e759b129fa9 [consulta: maig de 2023].

8. EL SECTOR DEL TRANSPORT

El 2022 la majoria d'indicadors d'activitat del sector del transport mostren xifres que s'assemblen a les que es donaven el 2019, abans que l'emergència sanitària provocada per la covid-19 reduís molt el moviment de persones (i de manera apreciable el de mercaderies) els anys 2020 i 2021.

La principal via d'accés de les persones a les Illes Balears continua sent l'aèria, mentre que la principal via d'accés de les mercaderies és la marítima. Les dades de creuers turístics que atraquen als ports de les Illes Balears passen a ser similars a les del 2019 a partir del maig del 2022.

L'any 2022 van arribar un total de 20.272.347 persones per via aèria¹⁹, una quantitat similar a les arribades el 2019, el darrer any abans de la pandèmia. La quantitat d'arribades suposa gairebé el doble de les del 2021 i triplica les del 2020.

Van arribar 20 milions de persones per via aèria i quasi 4 milions per via marítima. Hi hagué una mitjana diària de dos a tres creuers durant els mesos d'estiu

La quantitat de passatgers per via marítima a Mallorca, Eivissa i Menorca és força inferior a la que hi ha per via aèria. Amb molta diferència, el nombre més alt de passatgers per via marítima és a la connexió entre les illes Pitiüses (s'ha de recordar que Formentera és l'única illa habitada de l'arxipèlag que no disposa de connexió aèria). Un 67% dels passatgers que arriben a Eivissa provenen de Formentera, i més del 90% dels passatgers de Formentera tenen com a destinació la vila d'Eivissa.

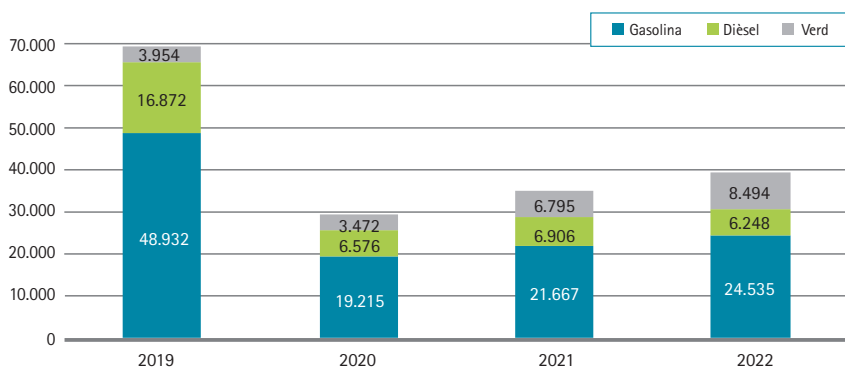
El volum de transport de passatgers per via marítima durant la darrera dècada ha crescut de manera sostinguda, amb l'excepció dels anys 2020 i 2021, a causa de la pandèmia. El nombre de persones que el 2022 han arribat per via marítima —3.786.477 passatgers— ja és superior al registrat el 2019 (3.591.058 passatgers).

Els anys anteriors a la pandèmia, l'activitat de creuers turístics havia augmentat de forma molt notable, atès que va passar de poc més d'1.300.000 passatgers en 767 creuers l'any 2012 a 2.658.000 passatgers en 1.046 creuers el 2019, amb un creixement anual de passatgers superior al 10%. La pandèmia va provocar que l'activitat d'aquest sector fos molt reduïda els anys 2020 i 2021. L'any 2022 es registra un increment notable respecte al 2021, amb 1.729.588 passatgers en 924 creuers, una quantitat, però, substancialment inferior als valors registrats els anys previs a la pandèmia. Per ports, el de Palma atreu prop del 80% de passatgers i creuers turístics, mentre que el port d'Eivissa n'acumula gairebé un 18%; a la resta de ports, aquesta activitat té una presència residual.

¹⁹. Ibestat (2023). *Estadística de transports*. Disponible a: ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/serveis/transport-aeri-port-aeroport/00ce6b3e-018a-4564-b3a4-cfe49acf9f14 [consulta: maig de 2023].

El nombre de matriculacions de turismes menys contaminants continua sent baixa, tot i que comparat amb les xifres anteriors al 2020 la proporció sobre el total de matriculacions ha pujat. La penetració a les Illes Balears de turismes menys contaminants (és a dir, vehicles híbrids, elèctrics, de gas natural, etc.) continua sent molt baixa a hores d'ara i els turismes de nova matriculació encara són sobretot vehicles que fan servir benzina (60 % del total l'any 2022)

Gràfic I-8.1. Tipus de propulsió dels turismes matriculats a les Illes Balears (2019-2022)

Font: Ibestat, a partir de les dades de la Direcció General de Trànsit (DGT)

El 2022 no només s'observa una recuperació de l'ús del transport públic interurbà després de la davallada dels anys 2020 i 2021, sinó que en creix l'ús per sobre de la tendència que s'observava fins al 2019. En canvi, l'ús del transport públic i del servei de préstec de bicicletes a Palma no s'ha recuperat²⁰.

9. INSTITUCIONS FINANCERES

Durant l'any 2022, el volum de crèdit concedit per les entitats de dipòsit va disminuir un 4,4 %. Aquesta reducció es pot explicar per la reducció progressiva de l'endeutament extraordinari assumit pels sectors més copejats per la crisi del coronavirus, especialment el sector turístic, que és el que presenta un pes més gran en el total del crèdit empresarial a les Illes.

La reducció del crèdit total a escala estatal és de l'1,5%, inferior que a les Illes a causa del menor pes de les empreses més afectades per la pandèmia i que més van augmentar l'endeutament el 2020 per motiu de liquiditat. En termes de PIB, el crèdit total disminueix del 114 % del 2021 al 86,55 % i s'assoleixen nivells inferiors al mínim de 88,65 % registrat

20. Dades facilitades per Bicipalma i EMT Palma.

el 2019²¹. La magnitud d'aquesta reducció s'explica principalment pel creixement de dos dígits del PIB balear del denominador, que s'afegeix a l'efecte de la disminució del crèdit del numerador. En conseqüència, el conjunt d'empreses no financeres, llars i administracions públiques a les Balears han millorat la situació financera i, de mitjana, són menys vulnerables que abans de la pandèmia.

Tot i l'increment dels tipus d'interès i dels preus, el creixement econòmic ha compensat l'impacte en els indicadors financers

L'any 2022, el nombre d'hipoteques a les Balears va augmentar en un 20,4 %, fins a les 15.499, amb un creixement superior en relació amb el conjunt de l'Estat espanyol, que va créixer en un 9,1%. Donat que l'import mitjà per hipoteca es va incrementar al voltant del 6%, tant a Espanya com a les Balears, l'import total d'hipoteques concedides va augmentar molt més a les Balears en relació amb la resta de l'Estat, amb unes taxes de creixement del 27,8 % i del 16,3 %, respectivament²².

Per tant, les famílies de les Balears continuen fent un esforç superior a les de la resta de l'Estat per adquirir un habitatge, donat que la ràtio entre el preu mitjà d'una hipoteca a les Balears en relació amb Espanya és d'1,67 a finals de 2022. Durant el 2023 és probable que s'observi una tendència decreixent en el nombre d'hipoteques i en l'import mitjà que es comença a albirar a finals de 2022, explicat per l'increment de l'euríbor i l'encariment del finançament hipotecari.

Pel que fa al finançament de les administracions públiques, la proporció del deute en relació amb el PIB ha experimentat una disminució significativa i s'ha situat en el 26,6 % al desembre de 2022, en comparació amb el 29,7% de desembre de 2021²³. Aquesta reducció és el resultat de la reducció del deute i del creixement del PIB de les Illes Balears. En comparació amb les altres comunitats autònomes, les Illes Balears es mantenen en cinquena posició en termes de ràtio d'endeutament en relació amb el seu PIB.

Pel que fa a l'estalvi durant el 2022, el volum de dipòsits de les entitats a les Balears ascendia a 32.597 milions d'euros, la qual cosa representa un creixement del 8,68 % respecte a l'any 2021. Pel que fa a la comparació amb el volum total d'Espanya, els dipòsits a les Balears representaven el 2,16 % del volum total al desembre de 2022, amb un increment de 14,6 punts bàsics en relació amb els de fa dotze mesos, fruit d'un creixement més pronunciat dels dipòsits a les Balears en comparació amb la resta d'Espanya. Pel que fa a les oficines bancàries, hi ha una reducció del 20,03% en la densitat de la xarxa d'oficines de les Balears respecte a la població. Això es tradueix en una disminució de la densitat d'oficines

21. Banc d'Espanya (2023). *Butlletí estadístic*. Disponible a: www.bde.es/wbe/es/publicaciones/informacion-estadistica/boletin-estadistico/, i *Informe anual*. Disponible a: <https://www.bde.es/wbe/es/publicaciones/informes-memorias-anuales/informe-anual/informe-anual-2022.html>.

22. INE (2023). *Estadística d'hipoteques*. Disponible a: www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736170236&menu=ultiDatos&idp=1254735576757 [consulta: maig de 2023].

23. Banc d'Espanya (2023). *Butlletí econòmic*. Disponible a: www.bde.es/wbe/es/publicaciones/analisis-economico-investigacion/boletin-economico/.

disponibles, que passa de 0,47 oficines per cada mil habitants el 2021 a 0,38 oficines per cada mil habitants el 2022.

Quadre I-9.1. Hipoteques a famílies (2012-2022)								
Illes Balears					Espanya			
	Nombre d'hipoteques	Volum de les hipoteques (milers d'euros)	Import mitjà (€)	Nombre d'execucions hipotecàries	Nombre d'hipoteques	Volum de les hipoteques (milers d'euros)	Import mitjà (€)	Nombre d'execucions hipotecàries
2012	14.963	1.795.346	119.986	–	456.765	51.743.707	113.283	–
2013	10.207	1.365.968	133.827	–	326.978	37.484.012	114.638	–
2014	9.786	1.489.345	152.191	1.941	315.535	41.097.804	130.248	70.422
2015	12.748	2.181.378	171.115	1.328	371.981	48.936.163	131.556	60.032
2016	13.907	2.459.346	176.842	753	400.873	53.610.362	133.734	41.288
2017	14.686	2.866.644	195.196	515	429.082	60.691.568	141.445	27.171
2018	14.576	3.335.965	228.867	387	478.403	68.382.147	142.938	25.903
2019	13.812	3.053.905	221.105	411	497.720	73.716.908	148.109	27.488
2020	14.873	3.029.970	203.723	372	464.017	69.733.289	150.282	18.920
2021	12.870	3.186.581	247.598	224	557.971	82.451.302	147.770	20.694
2022	15.499	4.071.914	262.721	330	608.868	95.908.841	157.520	16.851

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Estadística d'Hipoteques de l'INE

10. ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES I CÀRREGA FISCAL

Els ingressos del sistema de finançament autonòmic (SFA) es redueixen a causa de les liquidacions del 2020 i 2019, i són l'impost de transmissions patrimonials i l'impost d'estades turístiques els que impulsen els ingressos. Les despeses corrents augmenten per atendre les necessitats d'una població en constant creixement, i ho fan amb més força que els ingressos, amb la qual cosa es deteriora el marge corrent.

L'activitat inversora s'intensifica per la important entrada de recursos del mecanisme de recuperació i resiliència (MRR) i de REACT, ambdós programes de l'instrument Next Generation EU. La part d'inversions finançada amb recursos propis minva.

Les despeses financeres mantenen la tònica descendent d'exercicis anteriors. Malgrat això, els ingressos financers, que financen les anteriors, augmenten a causa de les creixents necessitats de finançament de les operacions no financeres.

En comparació amb la mitjana del G-5 (comunitats autònomes amb poblacions similars), el pes sobre el PIB dels ingressos i despeses corrents és inferior, i són destacables els diferencials a favor del G-5 en les polítiques de salut i educació. No obstant això, continua

El sector públic administratiu incrementa el seu pressupost no financer en un 9,5 %, impulsat pels fons europeus de l'instrument Next Generation EU i la recuperació econòmica

el procés de convergència d'abans del 2014 que redueix progressivament el diferencial. En tots els indicadors d'equilibri pressupostari i d'eficiència, les xifres de l'SFA són millors que les del G-5. Cas contrari són les d'impacte, en disposar l'SFA de menys recursos corrents per aplicar a polítiques.

La pressió fiscal que exerceix l'SPA es redueix en 2,0 punts percentuals, fins a l'11,8% del PIB, per l'efecte de denominador de l'indicador. En el grup del G-5, és el que té l'indicador més alt, a la vegada que és el que té menys recursos tributaris en relació amb el PIB per fer les seves polítiques. Aquesta paradoxa s'explica pel fons de solida-

ritat interterritorial, ja que del G-5, les Illes Balears són l'única comunitat autònoma contribuent neta. En concret, amb 888 milions d'euros, un 2,5% del PIB²⁴.

Quadre I-10.1. Càrrega fiscal per comunitats autònomes G5 (exercici 2022)						
Pressió fiscal (2022)	Administració				Solidaritat interterr.	Recursos tributaris
Pes sobre PIB (%)	Local	Autonòmica	Estatal	Total		
Illes Balears	3,1	11,8	13,4	28,3	-2,5	12,4
Astúries	2,4	10,5	12,9	25,8	2,3	15,2
Extremadura	2,9	9,1	10,5	22,6	6,2	18,2
Múrcia	2,6	8,8	10,5	22,0	1,8	13,2
Aragó	2,4	8,6	10,6	21,6	1,2	12,2
G5	2,0	9,7	11,5	23,3	1,4	13,1

Font: Elaboració pròpia

El deute en termes relatius al PIB continua el seu descens, no per una reducció del volum, sinó per l'increment de la grandària de l'economia. En termes comparatius, el deute sobre el PIB és superior a la mitjana del G-5 i això suposa que l'efecte desplaçament de recursos cap al pagament del deute sigui major. Això implica menys recursos per polítiques que son un servei directe al ciutadà.

El sector públic consolidat de les Illes Balears, que inclou l'SPI (sector públic instrumental) de l'SPA, i l'SPL (sector públic local), té un pressupost no financer de 7.056,6 milions d'euros, que equival a un 19,7% del PIB. En aquest consolidat el pressupost de l'SPA representa el 73,4%. La contribució de l'SPL és, en termes generals, positiva i produeix una millora en tots els indicadors.

24. Dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors.

La pressió fiscal global, que no només inclou els ens de l'SPIB, sinó també els tributs recaptats per l'Estat, representa un 28,3% del PIB, del qual un 52,7% correspon a les administracions autonòmiques i locals de les Illes Balears.

11. SOCIETAT DEL CONEIXEMENT I DE LA INFORMACIÓ

El dia 9 d'agost de 2022 es va publicar la Llei 7/2022, de 5 d'agost, de la ciència, la tecnologia i la innovació de les Illes Balears²⁵, que deroga la Llei 7/1997, de 20 de novembre de la investigació i el desenvolupament tecnològic. La nova llei preveu diverses mesures per fomentar l'activitat investigadora i innovadora, i destaca un increment anual en els pressupostos generals de la CAIB destinats a recerca i innovació, de manera que l'any 2030 s'arribi com a mínim a un 2% del pressupost anual.

Pel que fa al sistema de ciència, tecnologia i innovació, en el període 2015-2021, les Illes Balears han estat la segona comunitat autònoma que han experimentat el major creixement en la despesa en R+D, un 63,8% pel 31,0% de la mitjana de totes les comunitats autònomes. La pandèmia provocada per la covid-19 no va interrompre la tendència de creixement, encara que en va desaccelerar el ritme. Tot i això, és a la coa de la inversió sobre el PIB.

El sector empresarial ha estat el que més ha invertit, superant la despesa de la Universitat de les Illes Balears per segon any consecutiu. A més, durant molts d'anys ha tingut un percentatge petit de personal investigador en les seves plantilles comparat amb la resta de sectors, però a partir del 2018 s'aprecia un creixement que ha fet que per primera vegada el 2021 superi el nombre d'investigadors dels centres públics de recerca de les Illes Balears.

La inversió i el personal de les empreses en R+D supera el de la UIB i els centres públics

La presència de les dones en el sistema és del 43,45% del total del personal investigador, i el 67,68% d'elles es troben a la Universitat de les Illes Balears²⁶.

Les Illes Balears es consoliden en termes de connexió a internet, el 97,5% de les llars disposen d'aquest servei, amb la qual cosa se supera la mitjana estatal en 1,4 punts. La major part de la ciutadania emprava internet diàriament i se supera en 4,5 punts la mitjana de l'Estat. El comerç electrònic continua creixent: el 75% de les persones de 16 a 74 anys de les Illes Balears afirma haver comprat en línia durant el 2022, mentre que la mitjana estatal se situa en un 72,8%²⁷.

25. Llei 7/2022, de 5 d'agost, de la ciència, la tecnologia i la innovació de les Illes Balears. BOIB ext. núm. 105, de 9 d'agost de 2022.

26. INE (2022). *Enquesta d'activitats en R+D*. Disponible a: www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176754&menu=ultiDatos&idp=1254735576669 [consulta: maig de 2023].

27. INE (2022). *Enquesta sobre equipament de productes TIC de les llars*. Disponible a: www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=estadistica_C&cid=1254736176741&menu=ultiDatos&idp=1254735976608 [consulta: maig de 2023].

Quadre I-11.1. Despesa en R+D per comunitats autònomes (2021)				
	Total (milers d'euros)	Despesa en R+D sobre el PIB (%)*	Repartiment de despesa (%)	Taxa de variació 2020-2021 (%)
País Basc	1.666.316	2,32	9,7	14,0
Madrid	4.536.155	1,93	26,3	6,7
Navarra	389.937	1,91	2,3	6,4
Catalunya	4.078.729	1,78	23,7	12,7
Espanya	17.249.249	1,43	100,0	9,4
Castella i Lleó	795.797	1,37	4,6	4,9
Comunitat Valenciana	1.358.519	1,21	7,9	9,9
Galícia	697.484	1,10	4,0	8,7
Múrcia	351.404	1,09	2,0	3,0
Andalusia	1.703.533	1,06	9,9	4,7
Aragó	386.705	1,02	2,2	13,9
Cantàbria	133.156	0,96	0,8	10,9
Astúries	204.172	0,87	1,2	5,4
Castella-la Manxa	339.418	0,80	2,0	30,0
La Rioja	65.065	0,76	0,4	1,0
Extremadura	149.074	0,74	0,9	18,9
Canàries	238.546	0,56	1,4	9,5
Illes Balears	146.031	0,48	0,9	6,1

(*) Estimació avanç del PIB.

Font: Enquesta d'activitats en R+D. INE (2022) i elaboració pròpia

Pel que fa a l'ús de l'administració digital, el 79,6% de la ciutadania de les Illes Balears ha interactuat amb l'Administració a través d'internet.

El teletreball ha patit un retrocés després de la postpandèmia de la covid-19. Tot i que el 33,9% de les empreses més grans permeten la realització de teletreball, el percentatge de persones que teletreballa regularment només és del 15,1%, inferior a la mitjana estatal (19,5%).

Quant a l'equipament i ús de TIC, el 85,6% de les microempreses balears tenen connexió a internet i supera la mitjana estatal (82,1%), i el 89,6% ja disposa d'ordinador (3,5 punts per sobre de la mitjana estatal)²⁸.

28. INE (2022). Enquesta sobre ús de TIC i comerç electrònic a les empreses. Disponible a: www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=estadistica_C&cid=1254736176743&menu=ultiDatos&idp=1254735576799 [consulta: maig de 2023].

La majoria de les empreses més grans de les Illes Balears (98,3%) estan connectades a internet, però disminueixen les que tenen espai web (75,9%) i empren mitjans socials (67,1%) respecte als anys anteriors.

En relació amb la utilització de les tecnologies digitals avançades, el 13,1% d'empreses de més de deu treballadores han fet servir el *big data*, mentre que la intel·ligència artificial representa un 8,1%. Pel que fa a la presència d'especialistes en TIC a les empreses, el 14,3% de les grans empreses de les Illes Balears en té de contractats, però d'aquests, només un 29,7% té contractades dones especialistes, una xifra inferior a la mitjana estatal, que se situa en el 40,38%.

12. ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA I FINANCES ÈTIQUES

L'economia social és un conjunt de pràctiques econòmiques que, a diferència de l'economia convencional, no cerca el lucre, sinó generar activitat econòmica al servei de les persones, les comunitats i la sostenibilitat, basada en un funcionament democràtic i igualitari. Es tracta de pràctiques molt diverses, que abasten el conjunt dels sectors d'activitat de la nostra comunitat, i sota formes jurídiques també molt plurals.

Les empreses d'economia social suposen un 2,13%²⁹ del conjunt de les empreses de les Illes Balears, una quantitat que seria molt més elevada si es comptassin també els productors de no mercat, com ara les entitats del tercer sector d'acció social.

El pes de l'economia social ha augmentat només en un 0,03% en el darrer any, si bé hi ha un increment sostingut en nombres absoluts en els darrers anys, amb la qual cosa s'ha passat de 1.770 el nombre d'empreses de l'economia social el 2016 a 2.156 el 2022. Les cooperatives representen la modalitat amb més recorregut i implantació històrica i territorial. Destaquen les cooperatives de treball associat (215). També sobresurten les cooperatives agràries, 46 sobre un total de 330 cooperatives registrades. El sector agroecològic és un dels que ha registrat un creixement més gran el 2022. El sector agroecològic és un dels que major creixement ha registrat durant 2022. Tot i això, el pes de l'economia social ha augmentat només en un 0,03%. Les microcooperatives han estat una de les fórmules d'empresa que més han crescut en aquest context.

Destaca també per la seva importància el tercer sector d'acció social, que s'ha consolidat i ha crescut arran de l'aprovació de la Llei 3/2018³⁰, que ha facilitat la concertació de serveis de cures de les persones i el treball d'assistència a persones vulnerables. En aquest sentit, les empreses d'inserció i els centres especials de treball han jugat un paper específic com a modalitats específiques.

29. Càlcul propi a partir de l'ibestat (2023), Directori central d'empreses (DIRCE). Disponible a: ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/economia/empreses/directori-empreses-dirce/95e76a42-3134-4928-8ba6-3387e441d18f i dades de la Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular de la CAIB.

30. Llei 3/2018, de 29 de maig, del tercer sector d'acció social. BOIB núm. 67, de 31 de maig de 2018.

Tot i el context politiconormatiu favorable, amb l'aprovació el 2022 d'un pla d'acció d'àmbit europeu per impulsar l'economia social en l'horitzó de 2030³¹, i el PERTE d'economia social i de les cures per part del Govern espanyol³² el suport públic en l'àmbit autonòmic ha estat limitat.

L'economia social roman estancada i amb un suport públic escàs, tot i el creixement del tercer sector d'acció social.

Pel que fa a la compra pública ètica i les obligacions de les administracions en relació amb la normativa i la mateixa Llei de contractes del sector públic, en matèria de contractes reservats³³, REAS va presentar el 2022 un informe molt crític amb les administracions³⁴. En el cas del Govern autonòmic, l'informe assenyalava que entre el juliol de 2017 i el març de 2022 s'havien adjudicat 77 contractes o lots reservats, el 0,48% de la totalitat dels contractes adjudicats, quan l'obligació legal és de l'1%. A més, en

relació amb l'objectiu del 3% de contractes reservats aprovat per Consell de Govern el 29 d'abril de 2016, només s'havia assolit un percentatge del 7,1% sobre el previst.

31. *Social Economy Action Plan*. Aprovat el 9 de desembre de 2021 per la Comissió Europea. Disponible a: ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1537&langId=en.

32. PERTE de Economía Social y de los Cuidados. Aprovat el 31 de maig de 2022 pel Consell de Ministres. Disponible a: planderecuperacion.gob.es/como-acceder-a-los-fondos/pertes/perte-de-economia-social-y-de-los-cuidados.

33. Disposició addicional quarta de la Llei 9/2017, de 8 de novembre, de contractes del sector públic, per la qual es transposen a l'ordenament jurídic espanyol les directives del Parlament Europeu i del Consell 2014/23/UE i 2014/24/UE, de 26 de febrer de 2014. BOE núm. 272, de 9 de novembre de 2017.

34. REAS (2022), *Segon informe de seguiment de la contractació pública social*. Disponible a: mercatsocial.org/wp-content/uploads/2023/02/Contractes-reservats-2022.pdf.

SUBCAPÍTOL I.2.

PANORAMA MEDIAMBIENTAL DE
LES ILLES BALEARS

Subcapítol 1.2. El panorama mediambiental

RI-1. L'ÍNDEX SINTÈTIC MEDIAMBIENTAL DE LES ILLES BALEARS: DEFINICIÓ I METODOLOGIA D'ELABORACIÓ I DE CÀLCUL

Les Illes Balears tenen diversos conjunts d'indicadors i dades ambientals que procedeixen de conselleries, consells insulars i centres de recerca de referència. Es disposa de registres de dades de consum de recursos (energètics i d'aigua), de qualitat de l'aire, qualitat de l'aigua, qualitat dels ecosistemes (superfície d'espais protegits, estat de les praderies de posidònia, estat de conservació de les espècies endèmiques), així com informació sobre la pressió de les persones i de les activitats econòmiques (com l'índex de pressió humana, IPH), entre molts d'altres.

No obstant això, atenent la gran complexitat del territori balear, el ple del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, a proposta de la Comissió per a l'elaboració de la Memòria, va proposar crear un índex o indicador que sigui capaç d'informar de manera global de l'estat del medi ambient a les Illes Balears i que serveixi per alimentar la informació de la memòria.

Per al desenvolupament del projecte¹, es van analitzar diferents índexs, conjunts d'indicadors i certificacions ambientals internacionals i d'àmbit autonòmic i local per identificar estratègies i metodologies útils per a la definició dels índexs i els indicadors ambientals de les Illes Balears.

Els indicadors ambientals parcials que conformen l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears parteixen d'indicadors i paràmetres existents per a les Illes Balears (idealment regionalitzats per illes, amb una freqüència alta d'actualització, amb dades accessibles i disponibles).

L'ÍSM ofereix una visió de síntesi sobre l'estat del medi ambient, a partir de 23 indicadors i sis dimensions, territorialitzada per illes

L'índex ambiental de les Illes Balears s'ha elaborat mitjançant un procés participatiu doble: de representants de l'Administració pública, d'entitats socials expertes amb la temàtica, de les direccions generals i institucions —per una banda—, i del Consell Econòmic i Social en una segona fase. La participació s'ha centrat en la definició de les dimensions ambientals, la selecció dels indicadors i el repartiment del pes específic tant de les dimensions com dels indicadors².

1. El contracte per a l'elaboració de l'estudi va ser adjudicat, a través d'una licitació pública, a ERF Energia i Sostenibilitat: www.erf.cat.

2. CES Illes Balears (2023), *Índex sintètic mediambiental de les Illes Balears*. Aprovat pel ple del CES el 20 de desembre de 2022. Disponible a: www.caib.es/sites/ces/f/410806.

Les ponderacions assignades a les dimensions i als indicadors es detallen en el quadre següent:

Quadre IR-1.1. Ponderació dels indicadors i les dimensions de l'ÍSM			
Dimensions	Indicadors	Ponderació (%)	
Resiliència climàtica	C1. Evolució de la temperatura mitjana anual (°C)	37	17,5
	C2. Valor mitjà de l'índex de sequera hidrològica durant els mesos d'estiu (juliol, agost i setembre)	26	
	C3. Evolució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle respecte al 1990 (%)	37	
Qualitat de l'aire	QA1. Superacions dels valors d'immissió de NO ₂ : valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut	28	11,9
	QA2. Superacions dels valors d'immissió d'SO ₂ : superacions del límit diari per a la protecció de la salut	22	
	QA3. Superacions dels valors d'immissió de PM10: valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut	28	
	QA4. Superacions dels valors d'immissió d'O ₃ : superacions del valor octohorari de protecció de la salut	22	
Transició energètica	E1. Consum d'energia final en relació amb l'IPH (ktep/pers.)	30	18,4
	E2. Eficiència energètica: energia final vs. energia primària (%)	20	
	E3. Intensitat energètica: consum d'energia primària (tep) amb relació al PIB.	26	
	E4. Proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària (%)	24	
Consum i qualitat de l'aigua	A1. Consum d'aigua de proveïment urbà per IPH (litres/persona/dia)	22,6	21,5
	A2. Evolució anual de les reserves hídriques (%)	23,9	
	A3. Percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores (%)	16,4	
	A4. Percentatges d'incompliment de l'aigua residual urbana depurada (ARUD) (%)	23	
	A5. Percentatge de zones de bany amb qualificació excel·lent i bona (%)	14,1	
Territori i biodiversitat	TB1. Percentatge de superfície terrestre protegida	33	16,3
	TB2. Percentatge de superfície marina protegida a través de reserves marines d'interès pesquer	33	
	TB3. Percentatge de superfície forestal cremada respecte a la superfície forestal total (%)	17	
	TB4. Percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori (%)	17	

continua

Dimensions	Indicadors	Ponderació (%)	
Gestió i circularitat de residus	R1. Generació de residus municipals en relació amb l'IPH (kg/persona/dia)	38	14,4
	R2. Percentatge de recollida selectiva respecte al total de residus generats (%)	38	
	R3. Evolució de la recollida de residus perillosos respecte als valors del 2010	24	

1. L'ESTAT DEL MEDI AMBIENT A LES ILLES BALEARS A PARTIR DE L'INDICADOR SINTÈTIC MEDIAMBIENTAL

En una escala de 0 a 100, el valor de partida de l'indicador l'any 2019 per a les Illes Balears és de 42,9. Menorca està en una situació comparativament més bona (49,1), mentre que Eivissa és l'illa amb una posició de partida més desfavorable (35,3), seguida de Formentera (41,9) i Mallorca (39,9).

En aquell moment, el 2019 va ser, rècord en quantitat de turistes, amb la qual cosa resulta un índex sintètic per sota dels 50 punts. El que arrossega l'índex van ser els mals resultats en matèria de circularitat de residus (sobretot a Mallorca i Eivissa) i d'optimització energètica, en aquest cas a causa de les xifres elevades de consum de combustibles fòssils dels sectors de transport i serveis. Aquell any es van obtenir uns resultats millors pel que fa als GEH que el 2018 i la climatologia va acompanyar amb temperatures i pluges lleugerament superiors a la mitjana, la qual cosa explica el valor de l'índex de resiliència climàtica. Els resultats per al 2019 es representen al gràfic I.2.55.

L'any 2020 es produeix una millora considerable en l'índex, de quasi 20 punts (passa de 42,9 a 60,8), a causa, entre altres coses, de la caiguda del consum d'energia, la disminució de la generació de residus i la reducció dels gasos d'efecte hivernacle. Tots aquests són efectes derivats de la disminució de l'activitat econòmica i turística durant la pandèmia de la covid-19. Cal recordar que el PIB de les Illes cau un 23% l'any 2020. Així mateix, fem notar la correlació inversa entre les dades de l'índex i l'activitat productiva en aquest any.

La millora del 2020 respecte de 2019 és causada per diversos factors, tots, a conseqüència de les limitacions de mobilitat decretades arran de la pandèmia. Així, l'índex de qualitat de l'aire es va veure afavorit per un descens significatiu del transport. Aquest fet es va traduir en una baixada important del funcionament de motors alimentats per combustibles fòssils i també es reflecteix en l'índex de transició energètica, ja que baixa la quantitat d'energia consumida per habitant i, de retruc, augmenta la proporció de les energies renovables. Això no és perquè hi hagi un augment significatiu d'aquestes, sinó perquè en disminuir el consum d'energies d'origen fòssil, la proporció augmenta sensiblement. En canvi, en altres índexs, com el de resiliència climàtica, s'observa un retrocés, ja que hi influeixen factors naturals que poc tenen a veure amb la mobilitat humana.

Quadre I-S2.2. Resultats de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears

	2019	2020	2021	2022
Índex de resiliència climàtica	76,1	57,6	65,4	s. d.
Índex de qualitat de l'aire	67,8	72,4	70	72,2
Índex de transició energètica	38	94,9	48,3	s. d.
Índex de consum i qualitat de l'aigua	45,3	55,9	48,8	s. d.
Índex de gestió del territori i biodiversitat	42,8	42	42	42,7
Índex de gestió i circularitat de residus	23,8	32,8	34,4	35,3
Índex ambiental	48,5	59,8	51	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

L'evolució de l'ÍSM des de 2020 fins a 2022, almenys quan es disposa de dades, és de lleugera millora. Si bé en tots els casos aquesta no és gaire destacable (en el darrer any l'índex de gestió del territori i biodiversitat millora 0,7 punts; el de qualitat de l'aire, 2,2 punts, i el de gestió i circularitat de residus millora 0,9 punts), cal remarcar l'evolució dels dos darrers, ja que, malgrat el progressiu augment d'activitat econòmica, aquest fet no s'ha traduït en un empitjorament de la qualitat atmosfèrica ni de la circularitat en matèria de residus.

El 2021 és l'any de la recuperació econòmica amb restriccions. Queda lluny de l'afluència turística de 2019, però augmenta respecte del 2020. L'ÍSM va baixar 8,5 punts, una disminució en què influeix sobretot l'empitjorament de l'índex de transició energètica, que baixa 46,6 punts respecte de l'any anterior a causa de la recuperació parcial del transport i dels serveis. La resta dels índexs es mouen en valors semblants als de l'any anterior, ja que, malgrat que es produeix un augment de l'activitat econòmica, aquest no és de la magnitud que hi havia en anys anteriors a la pandèmia. D'aquesta manera, la influència humana sobre factors mediambientals és moderada.

L'aturada de l'activitat produïda en la pandèmia va provocar una millora de l'estat del medi ambient. Aquesta s'ha revertit entre els anys 2020 i 2022, tot i que les dades encara estan per sobre de les de 2019

El 2022 s'eliminen la majoria de les restriccions existents per lluitar contra la covid, la qual cosa es tradueix en un augment significatiu de l'activitat econòmica respecte de 2021. No disposam de prou dades per elaborar tres dels sis índexs parcials; per tant, no figura valor per a l'índex sintètic. Tot i això, cal destacar que en els tres que sí que hi ha dades es registra una millora respecte del 2021.

De tota manera, caldrà veure la influència dels índexs que hi falten per dues raons. La primera és que el 2022 va ser un any sec i calorós, per la qual cosa és previsible un empitjorament de l'índex de resiliència climàtica. La segona és que l'activitat econòmica va ser sensiblement superior a la de 2021, raó per la qual també és d'esperar un empitjorament en els índexs de transició energètica i consum i qualitat de l'aigua, dos àmbits en què tradicionalment juga en contra una afluència massiva de turistes.

CAPÍTOL II

MERCAT DE TREBALL I
POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ

1. ANÀLISI DEL MERCAT DE TREBALL

L'Enquesta de població activa (EPA)¹ estima que hi ha 592.375 persones ocupades a les Illes Balears de mitjana el 2022. Aquesta xifra representa un increment de 39.475 efectius ocupats respecte al 2021, que en termes relatius equival a un increment del 7,1%. Es tracta d'un creixement relatiu més suau que amb les dades de la Tresoreria General de la Seguretat Social (TGSS), que per al 2022 mostra un increment del 10,4%². De fet, els 523.163 treballadors d'alta a la Seguretat Social és la quantitat més alta de la sèrie estadística i representa haver superat les dades pre pandèmiques.

Pel que fa a les hores treballades, hi ha un increment del 14,0% el 2022, per sobre de l'increment de l'ocupació. Aquesta variable, que és la millor per mesurar l'evolució econòmica des de l'àmbit laboral, reafirma la reactivació econòmica i mostra la forta demanda laboral a les Illes Balears.

Després de la represa de l'activitat el 2021, l'any 2022 ha suposat assolir un ritme de creació d'ocupació dels més intensos de la sèrie històrica

Totes les illes mostren increments de l'afiliació respecte al 2021, i de forma més intensa a les Pitiüses: Eivissa, un 16,0%, i Formentera, un 11,2%. Menorca presenta un increment del 9,7%. Finalment, a Mallorca l'augment del nombre de treballadors i treballadores afiliats a la Seguretat Social és del 9,6%.

Per sexe, el 2022 les dones afiliades a la TGSS representen un 46,7% del conjunt d'afiliació. Els homes suposen el 53,3% restant. Respecte al 2021, hi ha un increment més elevat de l'afiliació entre les dones (10,9%) que entre el col·lectiu masculí (10,0%). Aquest fet mostra com la recuperació econòmica s'ha donat amb intensitat similar en els dos col·lectius.

Per sectors econòmics, el 2022 el sector dels serveis aglutina bona part de l'afiliació (429.225 de persones afiliades, el 82,0%); el segueix la construcció, amb 57.204 treballadors (10,9%); la indústria, amb 29.134 efectius (5,6%), i, finalment, l'agricultura, amb 6.582 persones (1,3%). Respecte al 2021, el sector dels serveis continua liderant la creació d'ocupació (11,8%). El segueixen la indústria (5,1%) i la construcció (4,8%). En canvi, hi ha un descens de l'afiliació en el sector de l'agricultura, concretament del 2,5%.

En el sector dels serveis, l'hostaleria és clarament l'activitat econòmica que ha experimentat un increment més gran de l'afiliació: serveis d'allotjament (48,1%) i serveis de menjars i begudes (21,5%). Els segueixen, dins el sector dels serveis, les activitats de cinematografia, de vídeo i de programes de televisió, activitats d'enregistrament de so i edició musical (39,8%), les activitats de creació, artístiques i d'espectacles (30,9%) i el transport marítim

1. Ibestat (2023). *Enquesta de població activa (EPA)*. Disponible a: ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&no-deld=1a023ac3-f6cb-4dac-83d1-a162da1a4f6f&path=economia%2Ftreball%2Fpoblacio-activa-epa&lang=ca [consulta: maig de 2023].

2. Ibestat (2023). *Afiliats i comptes de cotització a la Seguretat Social (dades TGSS)*. Disponible a: ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/treball/afiliacions-seguretat-social/c6d84018-046c-4e4e-b111-fb2f17416531 [consulta: maig de 2023].

(29,1%). En canvi, perden afiliació la mediació financera (-5,7%) i les activitats de les llars que donen ocupació a personal domèstic (-4,8%). En la resta de sectors econòmics, destaca l'increment de l'afiliació en les activitats de recollida, tractament i eliminació de residus (12,0%) i la indústria del cuir i el calçat (10,6%), i la caiguda de la silvicultura i l'explotació forestal (-7,2%) i la pesca i l'aquicultura (-5,4%).

QUADRE II-1.1. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ OCUPADA (MILERS) PER SECTORS D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS PER TRIMESTRES (2014-2022)

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
2014	5,5	31,9	40,9	404,6	482,9
2015	5,3	37,8	45,0	421,5	509,6
2016	4,4	35,4	50,1	440,7	530,6
2017	4,5	41,1	51,7	440,3	537,5
2018	8,8	40,2	48,9	462,3	560,1
2019	5,8	37,0	63,7	464,6	571,2
2020	5,0	36,0	56,8	430,4	528,2
2021	6,3	37,0	57,9	451,6	552,9
2022	3,8	41,1	62,0	485,5	592,4

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

Per règims, el 2022, un 78,7% de les persones afiliades d'alta a les Balears estan en el règim general, mentre que en el d'autònoms aquest percentatge és del 18,6%. La resta de persones d'alta a la Seguretat Social (2,8%) es classifiquen en els règims especials. En termes interanuals, augmenta sobretot l'afiliació en el règim general (12,8%), molt per sobre del règim d'autònoms (3,3%). En canvi, es dona un descens en els règims especials: el de la llar (-5,1%) i l'agrari (-3,8%), mentre que creix el nombre de les afiliacions en el règim de la mar (+13,3%).

La importància dels autònoms en el teixit productiu balear és molt rellevant, i més si es té en compte que també hi ha assalariats i assalariades dependents d'autònoms i autònomes. De fet, durant el 2022, un total de 33.819 persones assalariades, de mitjana, treballaven per a una persona autònoma, un 9,2% més que el 2021, però encara un 7,5% menys que el 2019. Així, si es considera el nombre de treballadors autònoms més els assalariats que tenen a càrrec, el pes que representen sobre el total de l'ocupació puja a un 24,9%³.

Quant al tipus de contracte, del conjunt de treballadors amb informació sobre la tipologia del seu contracte (378.618 persones), 319.357 estan d'alta amb un contracte indefinit i representen el 84,3% del total. Alhora, els afiliats i les afiliades amb un contracte temporal sumen 59.260 (un 15,7%). Els efectes de la reforma laboral regulada en el Reial decret llei 32/2021, de 28 de desembre, convalidat el 3 de febrer de 2022, es deixen sentir de ma-

3. Vegeu la publicació periòdica *Evolució i perfil del treball autònom*, de l'Observatori del Treball de les Illes Balears. Disponible a: www.caib.es/sites/observatorideltreball/ca/perfil_autanoms/.

nera clara en la qualitat de la contractació. D'aquesta manera, el nombre de treballadors i treballadores amb un contracte indefinit és el que ha experimentat un increment més alt, concretament del 34,5%. En canvi, el de personal treballador temporal ha patit un descens del 39,0%, i passa de representar el 29,0% del total d'afiliats i afiliades el 2021 al 15,7% el 2022. Es tracta del menor percentatge d'afiliacions de caràcter temporal de tota la sèrie històrica.

Segons dades de la TGSS, el 2022 es comptabilitzen, de mitjana, 105.371 treballadors i treballadores d'alta de nacionalitat estrangera, la qual cosa suposa un 20,1% del total, del qual un 8,8% són persones de la Unió Europea i un 11,4% són no comunitàries. Així, el nombre de l'afiliació de treballadors estrangers s'ha incrementat un 18,5%. En comparació, augmenta de manera més discreta el nombre de treballadors i treballadores de nacionalitat espanyola, concretament un 8,6%.

D'altra banda, segons les dades de l'Enquesta de població activa, la taxa d'atur⁴ de les Illes Balears és del 10,9% de la població activa el 2022, 2 punts percentuals per sota la taxa del conjunt d'Espanya (12,9%). En termes interanuals, la taxa balear cau 3,9 punts, ja que passa d'un 14,8% el 2021 a un 10,9%.

Ens hem de remuntar al 2008 per trobar una xifra d'atur més baixa, la qual cosa evidencia que les Illes ja han recuperat la situació prèvia a la pandèmia. El 2022, en el rànquing per comunitats autònomes, les Illes Balears són la vuitena regió amb la taxa d'atur més baixa.

La taxa d'atur femenina se situa en un 12,1% a les Illes Balears, una taxa 2,2 punts per sobre de la masculina (9,9%). En termes interanuals, ambdues taxes es retallen de manera significativa, 4,1 punts percentuals entre les dones i 3,7 punts entre els homes. En el conjunt d'Espanya la taxa d'atur femenina se situa en el 14,8%, 2,7 p. p. per sobre la de les Illes. La taxa d'atur masculina del conjunt d'Espanya (11,3%) està 1,4 punts per sobre de la de les Illes Balears.

Per grups d'edat, tot i la millora, tornen a ser els menors de 25 anys els que presenten la taxa d'atur més elevada el 2022, concretament del 23,2%. Malgrat això, la taxa descendeix 9,7 punts percentuals respecte al 2021, en què es va assolir un 32,9%. D'altra banda, el grup d'edat entre els 25 i els 54 anys mostra una taxa d'atur del 10,1%, 4,1 punts per sota del 2021. Finalment, la taxa d'atur del grup de persones de més de 55 anys és la més baixa dels tres grups d'edat (9,5%) i se situa 2 punts per sota del valor del 2021.

La tendència positiva del mercat de treball també s'ha fet notar de manera clara en la contractació registrada durant l'any 2022. A més, els efectes de la reforma laboral⁵ han estat importants. Així, s'han registrat 457.515 nous contractes a les Illes Balears, els quals el 64,8% han estat indefinits. En relació amb el 2021, la contractació indefinida ha crescut un 366,8%, mentre que la temporal ha experimentat un descens del 45,2%.

4. La taxa d'atur és la relació entre el nombre de persones aturades i la població activa.

5. Reial decret llei 32/2001, de 28 de desembre, de mesures urgents per a la reforma laboral, la garantia de l'estabilitat en l'ocupació i la transformació del mercat de treball. BOE núm. 313, de 30 de desembre de 2021.

Pel que a l'estacionalitat, és un fet indiscutible que forma part del model econòmic de les Balears i que es dona de manera més accentuada a les illes menors, en què la temporada turística té una durada més curta que a Mallorca. Els efectes laborals de l'estacionalitat són prou coneguts: més dificultat per sumar períodes de cotització, amb els efectes que això produeix en els nivells de protecció social, entre d'altres. El juliol de 2022, a les Illes Balears hi ha un 33,8% més de treballadors i treballadores d'alta a la Seguretat Social que el mes de desembre (l'any anterior aquesta diferència suposava un 26,1%). Tanmateix, aquesta dada se situa molt per sobre de la del conjunt d'Espanya, en què l'afiliació del desembre només se situa un 0,6% per sota de la del juliol. Com s'ha dit, es donen diferències per illes, ja que les Pitiüses històricament presenten el nivell més elevat d'estacionalitat: Formentera (161,7%) i Eivissa (77,5%), seguides de Menorca (47,3%) i Mallorca (26,1%).

Pel que fa a la parcialitat, per sexe, del total de 61.892 treballadors a jornada parcial, 44.229 són dones (71,5%). És a dir, més de 7 de cada 10 ocupats a jornada parcial de les Balears són dones. Dit d'una altra manera, la taxa de parcialitat femenina és del 16,2% a les Balears, mentre que la masculina és del 5,5%. La diferència entre ambdues taxes és significativa i es manté en el temps, ja que d'ençà del 2007 ha oscil·lat entre els 10 punts i els 16 punts percentuals. Aquest efecte implica que les dones pateixen les conseqüències d'aquesta contractació, que té efectes tant en la seva trajectòria professional com en les futures prestacions que percebin, entre d'altres.

D'altra banda, si es compara el pes de les persones assalariades sobre el total d'ocupades, s'observa que el 2021 les dones presenten una taxa de salarització més alta (87,3%) que la dels homes (78,5%). Aquest fet es repeteix en tota la sèrie històrica estudiada. Fàcilment, es pot comprovar la presència minoritària de les dones en l'activitat empresarial⁶, un 12,1% del total de les dones ocupades a la nostra comunitat autònoma i un 20,7% en el cas dels homes. En relació amb el 2021, com s'ha comentat, es produeix un increment més alt de l'ocupació entre els assalariats (+10,5%), sobretot entre les dones (+11,0%). En canvi, cau el nombre dels treballadors per compte propi (-6,1%), sempre segons les dades de l'Enquesta de població activa, sobretot entre les dones (-15,4%).

Per sector d'activitat econòmica, les dones ocupades es concentren en un 94,0% en el sector dels serveis. Aquest percentatge assoleix el 94,6% si només es tenen en compte les assalariades. En canvi, en el col·lectiu masculí els serveis aglutinen el 71,6% dels ocupats i el 73,5% dels assalariats. Respecte al 2021, els increments més grans del nombre d'ocupats es donen en el sector de la indústria i la construcció entre els homes i en els serveis entre les dones.

RII.1. L'ÍNDEX DE QUALITAT DEL TREBALL (IQT): REVISIÓ METODOLÒGICA

L'any 2004, el Consell Econòmic i Social de les Illes Balears va encarregar un primer estudi que tenia per objecte definir una metodologia i una proposta d'indicadors per avaluar la qualitat del treball a les Illes Balears⁷. Aquesta primera versió va ser actualitzada

6. Es compten les categories següents: ocupador, empresari sense assalariats o membre de cooperativa.

7 PARELLADA, M.; GARCIA, G. (2004). *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*. Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, SOIB. El CES va emetre el Dictamen 9/2003 sobre aquesta matèria.

l'any 2008 i editada el 2009⁸, de manera que es disposa de resultats de l'any 2001 i del 2006 al 2016. El 2019, es du a terme una nova actualització de la metodologia i es publica un tercer treball⁹, que aprofita bona part de la tasca que s'havia fet fins al moment però que considera el desenvolupament de nous indicadors i estadístiques. El 2021 la submostra de l'Enquesta de població activa de l'INE va patir un canvi metodològic i sis indicadors dels 36 utilitzats en el càlcul de l'IQT no es van poder actualitzar. Concretament, es tracta dels indicadors següents: percentatge d'ocupats que cerquen feina per inseguretat en l'actual; els ocupats que volen treballar més hores; percentatge d'ocupats que cerquen feina per millorar; percentatge d'ocupats que treballen en jornada continuada; percentatge d'ocupats que fan formació relacionada amb la seva ocupació actual, i, finalment, el percentatge d'ocupats que fan formació amb participació empresarial.

Amb vista a la continuació de l'actualització de l'indicador, s'ha optat per fer una revisió i anàlisi de les possibles implicacions de la no disponibilitat de diversos indicadors emprats en l'elaboració de l'IQT. La decisió final ha estat eliminar els indicadors que ja no estan disponibles i substituir únicament els dos indicadors del bloc de formació, atès que els altres quatre indicadors pertanyen a blocs diferents entre si i ja tenen prou indicadors representatius¹⁰.

Els dos nous indicadors de formació incorporats són: abandonament escolar prematur, i percentatge d'empreses formadores sobre el total d'empreses, enteses com les empreses que ofereixen formació als seus treballadors. Aquestes dades, les publica anualment el Ministeri de Treball a l'Enquesta de formació professional per a l'ocupació.

Per enllaçar les dues sèries s'han calculat novament l'IQT del 2020 amb els nous indicadors i s'ha vist com els resultats no difereixen de manera significativa, més aviat canviaven poc. Per tant, els resultats presentats en aquesta memòria es presenten amb l'antiga metodologia fins al 2019 i amb la nova metodologia per als anys 2020 i 2021.

En definitiva, l'actual IQT està compost per una bateria de 32 indicadors que permeten obtenir una visió àmplia de les principals característiques quantitatives i qualitatives del mercat de treball a les diverses comunitats autònomes.

Pel que fa a les ponderacions dels diversos indicadors, s'han definit tres possibles escenaris¹¹. En tots els casos es considera que la dimensió de retribucions salarials té una rellevància clarament superior a l'hora de valorar la qualitat de la feina. La resta d'indicadors tenen tots

8. Estudi elaborat l'any 2008 i publicat el 2009 a proposta de la Comissió de Treball de la Memòria del CES 2007 i aprovat per la Comissió Permanent, en què es duu a terme l'actualització del primer estudi del CES sobre l'IQT, *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears i SOIB, 2004. Vegeu: PARELLADA, M.; PUIGGRÓS, A.; RIBAS, M. (2008). *Indicadors de qualitat del treball*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears. Disponible a: www.caib.es/sites/ces/f/43260.

9. Estudi elaborat i publicat el 2019 a proposta de la Comissió de Treball d'Ocupació i Relacions Laborals, en què es duu a terme una nova actualització dels IQT. Vegeu: GARCIA, G.; PARELLADA, M.; PUIGGRÓS, A.; RIBAS, M. (2019). *La qualitat del treball a les Illes Balears 2009-2018*. Consell Econòmic i Social de les Illes Balears. Disponible a: www.caib.es/sites/ces/f/309246.

10. La revisió de l'IQT, l'han fet Martí Parellada i Gemma Garcia.

11. Les ponderacions dels indicadors i els escenaris van ser aprovats en la reunió de la Comissió de Relacions Laborals del CES del dia 12 de juny de 2019.

la mateixa ponderació en l'escenari base, mentre que en l'escenari social s'atorga més pes als indicadors de conciliació i gènere, i en l'escenari d'estabilitat es consideren més rellevants les variables relacionades amb la seguretat en el lloc de feina i les modalitats laborals.

Quadre RII-1.1. DIMENSIONS I INDICADORS DE QUALITAT DEL TREBALL (2021)	
Dimensions	Indicadors
DIMENSIÓ 1. RETRIBUCIONS	Retribucions salarials
	Guany mitjà anual
	% de pobl. en llars de baixa intensitat de treball
	Desigualtat salarial (ràtio 90/10)
DIMENSIÓ 2. SEGURETAT A LA FEINA	Seguretat
	Risc de quedar-se a l'atur
	Taxa neta cobertura prestacions per atur
	% de treballadors afectats per ERO
	Taxa de cobertura dels convenis col·lectius
	Modalitats laborals
	Taxa de temporalitat
	% de temporals involuntaris
	Taxa de parcialitat
	% de parcials involuntaris
	% de contractes fixos discontinus
DIMENSIÓ 3. CONDICIONS LABORALS	Condicions de treball
	Desajustament de qualificacions
	Autonomia en el lloc de treball
	% d'ocupats que treballen més de 40 hores
	Hores extraordinàries per treballador
	Sinistralitat
	Incidència d'accidents laborals amb baixa
	Gravetat dels accidents amb baixa
	Incidència de malalties professionals
	Conciliació
	% d'ocupats que treballen dissabte, diumenge, final de tarda o nit
	% d'ocupats que treballen al domicili particular
	% d'ocupats amb jornada parcial voluntària
	Formació i promoció
	% d'ocupats que cursen estudis
	Abandonament escolar prematur
	% d'empreses formadores sobre total empreses
	Gènere
	Bretxa salarial D/H
	Risc de quedar-se a l'atur D/H
	Parcialitat involuntària D/H
	Temporalitat involuntària D/H
	Desajustament de qualificacions D/H
	% d'ocupats amb treball al domicili particular D/H
	% d'ocupats que cursen estudis D/H

Font: Garcia, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La Qualitat de treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social. Actualització del 2022 a càrrec de G. Garcia i M. Parellada.

2. L'ÍNDEX DE QUALITAT DEL TREBALL 2019-2021

Aplicant les ponderacions explicades a l'apartat anterior, els resultats globals situen les Illes Balears en una posició avantatjosa en relació amb la resta de comunitats autònomes durant bona part dels anys estudiats. Tanmateix, els resultats del 2019 van presentar una millora notable de la posició de les Balears, que van assolir la tercera posició del rànquing en l'escenari base, la segona en l'escenari d'estabilitat i la primera en l'escenari social. L'avanç de posicions relatives va ser molt significatiu, atès que els resultats dels anys anteriors col·locaven les Illes Balears entre la quarta i la sisena posició. L'actualització dels indicadors el 2020, any especialment complicat per al mercat de treball, va donar continuïtat als bons resultats de l'any anterior, i les Illes Balears se situaren una altra vegada en la tercera posició en l'escenari base i en la segona en l'escenari d'estabilitat. En canvi, baixaren fins a la quarta posició en l'escenari social.

L'actualització amb les dades del 2021 implica un lleuger empitjorament de la posició de les Illes Balears en relació amb la resta de comunitats autònomes

Les Balears cauen una posició en l'escenari base i en el d'estabilitat (fins a la quarta i tercera posició, respectivament). Així mateix, mantenen la quarta posició en l'escenari social.

3. POLÍTIQUES ACTIVES D'Ocupació

En les polítiques actives d'ocupació que desenvolupa la Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball i, especialment, el Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB), la inversió es destina a diversos serveis i línies d'actuació:

- 1) Orientació i intermediació professional a través de les oficines del SOIB.
- 2) Formació i qualificació dels treballadors.
- 3) Foment de l'ocupació i igualtat d'oportunitats.
- 4) Emprenedoria i desenvolupament econòmic local.

Les polítiques actives d'ocupació inclouen un conjunt de programes i d'actuacions adreçats a facilitar l'accés al mercat de treball de les persones en atur mitjançant accions de millora de l'ocupabilitat i d'intermediació entre l'oferta i la demanda d'ocupació.

D'acord amb aquesta classificació del Pla Anual de Política d'Ocupació (PAPE) 2022¹², es diferencien cinc tipus de programes: intermediació laboral; orientació laboral; formació professional per a l'ocupació; foment i creació d'ocupació, i suport a l'emprenedoria i el teixit empresarial.

12. Resolució de 26 d'abril de 2022 de la Secretaria d'Estat d'Ocupació i Economia Social, per la qual es publica l'Acord del Consell de Ministres de 19 d'abril de 2022, pel qual s'aprova el Pla Anual de Política d'Ocupació per al 2022. BOE núm. 106, de 4 de maig de 2022.

QUADRE II-2.1. RÀNQUING DELS IQT DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES SEGONS LES PONDERACIONS ESTABLERTES (2009-2021)

	Escenari Base						Escenari Social						Escenari Estabilitat								
	2009	2011	2014	2018	2019	2020	2021	2009	2011	2014	2018	2019	2020	2021	2009	2011	2014	2018	2019	2020	2021
Andalusia	17	17	15	16	17	16	16	17	17	15	16	17	16	16	17	17	16	16	17	16	17
Aragó	4	4	5	6	7	6	6	4	4	4	6	8	7	6	4	5	4	6	8	7	5
Astúries	9	9	13	15	15	14	14	9	9	13	15	15	14	14	9	9	13	14	15	15	13
Illes Balears	6	6	4	5	3	3	4	6	6	5	5	1	4	4	5	6	5	4	2	2	3
Canàries	16	16	17	11	12	13	15	15	16	17	11	12	13	15	16	16	17	11	12	13	15
Cantàbria	11	13	10	9	8	7	7	11	15	10	9	7	8	8	12	13	10	8	7	6	7
Castella i Lleó	8	7	11	7	9	10	11	8	7	11	8	9	10	11	8	7	11	7	9	10	11
Castella-la Manxa	10	11	9	13	11	12	8	10	10	9	13	11	12	7	10	11	9	13	11	12	8
Catalunya	3	5	6	4	5	5	3	2	5	6	4	5	5	3	2	4	6	3	5	5	4
Com. Valenciana	13	14	12	14	13	15	12	13	14	12	14	13	15	12	13	14	12	12	13	14	12
Extremadura	15	12	16	17	16	17	17	16	12	14	17	16	17	17	15	12	15	17	16	17	16
Galícia	12	10	8	10	10	9	10	12	11	8	10	10	9	10	11	10	8	10	10	9	9
Madrid	2	3	2	2	4	2	2	3	3	2	2	4	2	1	3	3	2	2	4	3	2
Múrcia	14	15	14	12	14	11	13	14	13	16	12	14	11	13	14	15	14	15	14	11	14
Navarra	5	2	3	3	2	4	5	7	2	3	3	3	3	5	7	2	3	5	3	4	6
País Basc	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1
La Rioja	7	8	7	8	6	8	9	5	8	7	7	6	6	9	6	8	7	9	6	8	10

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de García, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

Nota: La regió amb els resultats més bons ocupa el primer lloc en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté els pitjors resultats) té el valor 17.

La inversió per persona aturada ha anat augmentant fins els 3.702€, gràcies, en part, als fons MRR mobilitzats

Sens dubte, l'increment de recursos provinents de les diferents conferències sectorials, així com els fons europeus d'ocupació provinents dels components 19, 20 i 23 dels MRR han de permetre continuar amb aquesta tendència. El Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència¹³ (PRTR) és l'instrument que conté el conjunt de reformes estructurals i d'inversions dirigides al triple objectiu d'impulsar la recuperació de l'activitat econòmica i l'ocupació després de la crisi provocada per la pandèmia de la covid-19, accelerar la transformació del país i enfortir la resiliència per afrontar els reptes futurs.

QUADRE II-3.1 EVOLUCIÓ DELS PRESSUPOSTS EXECUTATS DE LES POLÍTIQUES ACTIVES D'Ocupació I DESPESA PER PERSONA ATURADA REGISTRADA (2019-2022)				
	2019	2020	2021	2022
Pressupost de les PAO	100.476.175,0 €	103.223.282,0 €	113.439.467,0 €	149.227.841,0 €
Despesa en en les PAO per persona aturada registrada en el SOIB	2.065,7 €	1.413,2 €	1.714,7 €	3.702,6 €

Font: Elaboració pròpia a partir dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB¹⁴

Per tant, en el nou escenari resulta cabdal la capacitat de formació de les persones desocupades i la d'intermediació laboral. Així, resulta estratègic desenvolupar actuacions que reforcin la inclusió de la gent amb més dificultats d'accés al mercat laboral a través d'accions específicament dissenyades per a elles i les seves circumstàncies en el camp de l'orientació, la intermediació laboral, la qualificació, la formació professional i l'adquisició d'experiència laboral. Al capdavant, un dels principis rectors de les polítiques actives d'ocupació és la igualtat d'oportunitats.

Pel que fa a l'origen d'aquest pressupost, a part dels fons propis, cal destacar les transferències finalistes de la distribució territorial que fa l'Estat (64,7 milions d'euros), el fons del mecanisme de recuperació i resiliència (MRR) (31 milions d'euros), el Ministeri d'Educació i Formació Professional (per a formació professional per a l'ocupació 23 milions d'euros), el Programa de Garantia Juvenil (6,9 milions d'euros), i el fons social europeu (6 milions d'euros).

Amb relació als participants segons el tipus de programes, les dades reflecteixen que un 32,8% del total (211.380) ha participat en accions d'intermediació laboral. L'orientació laboral ha beneficiat 343.425 persones (59,6% del total), mentre que a la formació professional per a l'ocupació n'hi han participat 39.044 (6,8% del total). Han pres part d'accions de foment i creació de l'ocupació un total de 2.942 persones (0,5% del total), i en

13. Vegeu: planderecuperacion.gob.es.

14. Els informes anuals de polítiques actives d'ocupació (PAO) que elabora el SOIB es poden consultar a: soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/.

accions de suport a l'emprenedoria i el teixit empresarial, 1.657 (0,3% del total). Amb tot, estam parlant d'un total de 623.705 participants durant el 2022.

4. LES RELACIONS LABORALS A LES ILLES BALEARS

S'han publicat 36 convenis col·lectius nous, gairebé el doble que el 2021

Les relacions laborals a l'àmbit de la CAIB s'han caracteritzat l'any 2022 per una certa tornada a la normalitat normativa, tant a escala europea, com estatal i autonòmica, en termes polítics i també de negociació col·lectiva, després de l'impacte que va suposar la resposta jurídicolaboral a la crisi de la covid-19. Això implicà, per exemple, la represa de l'activitat normativa a l'àmbit europeu, amb

l'aprovació de la directiva sobre salaris mínims adequats¹⁵.

També és l'any de l'entrada en vigor la reforma laboral, la garantia d'estabilitat en l'ocupació i la transformació del mercat de treball, la qual suposa la primera reforma laboral de gran abast de la democràcia que s'aprova amb el consens dels agents socials i que afecta diversos punts molt rellevants de les relacions laborals¹⁶.

En concret, pel caràcter estacional de bona part de l'activitat econòmica de la CAIB, a efectes de l'anàlisi de la negociació col·lectiva, esdevé particularment important exposar els canvis introduïts en matèria de contractació temporal per millorar la qualitat del treball de durada determinada, garantir l'aplicació del principi de no discriminació i establir un marc per impedir els abusos derivats de la utilització de contractes temporals successius.

Es modifica l'article 15 de l'Estatut del treballador (ET), que estableix les causes que justifiquen la contractació de durada determinada i les noves regles sobre la concatenació de contractes temporals en una mateixa empresa o grup. Cal destacar que desapareix la possibilitat d'establir contractes per obra o servei determinat, una modalitat contractual que havia estat qüestionada i que s'utilitzava de manera molt freqüent, perquè la jurisprudència n'havia admès l'ús per a la contractació de treballadors dedicats al compliment de contractes i subcontractes entre empreses. Ara només es pot subscriure el contracte de treball de durada determinada per circumstàncies de la producció o per substitució del treballador. I, a més, pel que fa al primer, se'n prohibeix expressament la utilització per cobrir treballs de contractes o subcontractes entre empreses.

En la modalitat del contracte per atendre situacions ocasionals, previsibles i que tinguin una durada reduïda, només es pot contractar el treballador per un màxim de 90 dies, necessàriament discontinus, a l'any. Igualment, s'estableix una nova redacció de l'article 15.5 de l'Estatut del treballador per limitar encara més la concatenació de contractes temporals.

15. Directiva (UE) 2022/2041 del Parlament Europeu i del Consell, de 19 d'octubre de 2022, sobre uns salaris mínims adequats a la Unió Europea. DOUE núm. 275, de 25 d'octubre de 2022.

16. Reial decret llei 32/2021, de 28 de desembre, de mesures urgents per a la reforma laboral, la garantia de l'estabilitat en l'ocupació i la transformació del mercat de treball. BOE núm. 313, de 30 de desembre de 2021.

Pel que fa als contractes fixos discontinus, s'estableixen noves regles per a la gestió dels períodes de contractació i d'inactivitat, així com per als processos de reincorporació dels treballadors. A més, se n'amplia el camp d'aplicació, que fins ara només es podien usar en els sectors amb activitat irregular.

Pel que fa, en general, a la regulació de la negociació col·lectiva, les mesures més destacades de la reforma laboral afecten l'estructura de la negociació col·lectiva i el règim jurídic de la seva vigència temporal. D'una banda, s'elimina la prioritat aplicativa del conveni d'empresa en l'àmbit salarial, perquè es considera que s'emprava com una mesura substitutiva dels mecanismes de flexibilitat interna per afrontar situacions conjunturals. A part, més que crear una unitat de negociació nova, es comportava com un succedani de la inaplicació del conveni col·lectiu. També es considera que la regulació salarial a escala d'empresa afavoreix la competència de distintes companyies d'un mateix sector al voltant d'una reducció dels costos laborals. Així i tot, la prioritat aplicativa del conveni d'empresa es manté en altres matèries com ara les jornades de treball, els horaris, la distribució del temps de treball i el règim de treball a temps parcial.

D'altra banda, la reforma laboral suposa la tornada a la ultraactivitat legal indefinida per defecte dels convenis col·lectius. Per tant, les seves disposicions i condicions laborals es continuen aplicant indefinidament després de la seva data de caducitat. En altres paraules, el conveni continua vigent i en vigor, i les seves clàusules i acords continuen sent vinculants per a les parts fins que se substitueixi per un nou conveni col·lectiu o es produeixi un acord diferent. Tot i això, el règim legal continua sent dispositiu i, per tant, els agents socials encara tenen llibertat negociadora per fixar un règim diferent per acord exprés, previst en el mateix conveni col·lectiu o en un instrument diferent propi de la negociació col·lectiva.

Pel que fa en particular a la negociació col·lectiva balear, en els BOIB de l'any 2022 s'han publicat 36 convenis col·lectius, quantitat que gairebé duplica els 19 del 2021 i molt superior als només vuit publicats el 2020. Les darreres anualitats que s'acosten a la xifra de 2022, són els 23 que es van publicar el 2019 i els 28 del 2018. De fet, la dada de 2021 és igual a la de convenis col·lectius el 2017.

Per acabar, d'una banda, es manté un nivell de conflictivitat judicial en l'àmbit de la jurisdicció laboral similar al de l'any anterior i, d'altra, es detecta un increment de les convocatòries de vaga.

5. LA SEURETAT I LA PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS

L'any 2022 es registren 24.592 accidents en jornada de treball amb baixa a les Illes Balears, segons les dades de la Direcció General de Treball i Salut Laboral. Una vegada superats els efectes de la pandèmia i la seva incidència en el mercat laboral, el 2022 mostra un nivell d'activat elevat i acumula mes a mes màxims en les xifres d'afiliació. Tot plegat fa augmentar de forma significativa el nombre d'accidents laborals respecte

al 2021. Així, es produeix un increment de 6.775 accidents, fet que suposa un augment relatiu del 38,0 %.

La gran majoria dels accidents que s'han registrat a les Illes Balears el 2022 han estat de caràcter lleu (99,6 %), un 0,42 % han estat greus i un 0,02 % han estat mortals (cinc accidents).

Les Illes Balears tornen a presentar l'índex d'incidència més alt de totes les comunitats autònomes, molt per sobre de la mitjana nacional (2.852,1)

D'altra banda, l'índex d'incidència és de 4.714,9 per cada 100.000 treballadors i treballadores amb les contingències cobertes a les Illes Balears el 2022, segons les dades del Ministeri de Treball i Economia Social. Aquesta dada representa un augment del 24,5 % respecte al 2021, any encara singular pels efectes que s'arrosseguen de la pandèmia.

Amb referència a la distribució per sectors, el de serveis és el que, de manera habitual, presenta un nombre més alt d'accidents, concretament 18.027 accidents el 2022, que suposen el 73,3 %. El segueix la construcció (4.455 sinistres, el 18,1 %), la indústria (1.818 accidents, el 7,4 %) i, finalment, l'agricultura (292 accidents, l'1,2 %). En relació amb el 2021, l'increment de la sinistralitat més elevat s'ha produït, amb diferència, en el sector de serveis (+55,2 %).

CAPÍTOL III

QUALITAT DE VIDA I
ESTAT DEL BENESTAR

1. LA POBLACIÓ A LES ILLES BALEARS

L'any 2022 comença a les Balears amb un total d'1.176.659 persones residents, de les quals un 18,9% són de nacionalitat estrangera (222.017). No obstant això, d'aquestes, un 9,3% (20.604) són nascudes al nostre país.

Per comparació amb l'any 2021, el nombre de residents ha crescut un 0,3% amb un increment de 3.651 persones¹. La pujada, tot i ser superior a la de l'any 2021 (1.465), continua sent inferior a les observades els anys anteriors a la covid-19. D'altra banda, la taxa de creixement no és gaire diferent de la de la resta del país, encara que hi ha algunes comunitats en què la variació és negativa. Tot i això, cal remarcar que respecte a l'any 2012 les Balears presenten un elevat increment poblacional del 5,1%, el qual contrasta amb una variació mitjana a escala nacional de només el 0,4%.

Per illes, les variacions anuals són positives, excepte en el cas de Formentera, on, amb un descens anual de 290 habitants (2,48%), s'intensifica la tendència a la baixa iniciada el 2018. Quant a la distribució de la població, un 77,7% es concentra a Mallorca, un 13,1% a Eivissa, un 8,2% a Menorca i un 1% a Formentera.

El quasi estancament del creixement poblacional de l'any 2022 s'explica un cop més tant per la minoració del balanç migratori del 2021 com pel descens del creixement natural de la població, que, amb un 0,59%, se situa en un mínim històric.

**Per segon any consecutiu,
les persones majors
de 65 anys superen en
nombre les menors de 16.
El creixement natural de
la població se situa en un
mínim històric**

Una de les preocupacions principals pel que fa a l'evolució demogràfica és l'envelliment progressiu, amb una menor proporció de persones en edat activa respecte a les majors, i un increment de les persones majors de 85 anys. La major esperança de vida, l'entrada de les generacions del *baby-boom* a les edats adultes i el descens de la taxa de natalitat són els tres factors que expliquen aquesta tendència. Així, l'any 2001 les persones de 85 i més anys eren l'11% de les majors de 65 anys, mentre que pel 2022 la proporció és del 16,7%. D'altra banda, des de l'any 2001 la població de més de 85 anys ha augmentat un 94,4%, en passar de 14.129 persones a 27.461. Per al mateix període, la població total ha crescut un 33,9%, i la població menor de 16 anys, un 26,4%.

Els indicadors demogràfics mostren aquest procés i, per segon any, el nombre de persones majors de 65 anys supera el de menors de 16 anys.

L'indicador de pressió humana (IPH) és una estimació de població que pren en consideració, juntament amb la població resident, les dades relatives a les arribades i sortides diàries de passatgers, tant d'aeroport com de ports. L'operació, per tant, permet saber el nombre total de persones al territori en un període donat².

1. Ibestat (2023). *Padró (xifres de població)*. Disponible a: ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/poblacio/padro/2a-cef6cf-175a-4826-b71e-8302b13c1262 [consulta: maig de 2023].

2. Ibestat (2023). *Indicador de pressió humana*. Disponible a: ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&nodel-d=e91ffb58-6bdd-457c-bd25-ed2a201f57ae&path=poblacio%2Festudis-demografics%2Findicador-pressio-humana-iph&lang=ca [consulta: maig de 2023].

D'acord amb l'Ibestat, l'any 2022 a les Illes s'ha arribat a una pressió demogràfica màxima de 2.009.341, al mes d'agost, i a una mínima, al gener, d'1.218.570 (mitjana mensual). La mitjana màxima és un 70,8% superior respecte a la població resident a 1 de gener de 2022, si bé s'ha de dir que el percentatge un cop més ha estat inferior al del 2019, quan la taxa de creixement va ser del 72,7% (dades definitives de 2019).

L'agost també és el mes de màxima població a cada una de les illes, tot i que la dada relativa de pressió humana presenta valors dispars. Així, a Formentera s'hauria registrat de mitjana mensual un 215,4% més de població respecte a la població resident. En el cas de Menorca el percentatge se situaria en un 123,5%, i a Eivissa, en un 104,9%. Mallorca, amb un 57,6% seria la que presenta una menor pressió. Pel conjunt de les Balears, el dia de l'any 2022 amb més pressió humana fou el 5 d'agost, amb 2.062.428 persones.

2. BENESTAR ECONÒMIC, DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA I POBRESA

L'enquesta de condicions de vida³ estima que les llars balears el 2021⁴ tingueren uns ingressos mitjans nets per unitat de consum de 18.576 euros, per sota de la mitjana espanyola, de 19.160 euros. En termes relatius, els ingressos mitjans de les llars balears són un 3% inferiors als del conjunt espanyol.

Mentre que el 20% de les llars més riques a Espanya acumulen uns ingressos que són 5,6 vegades superiors que el del 20% de les llars més pobres, en el cas de les Balears aquest valor és inferior (4,5, que suposa una reducció des del 4,7 de l'any 2020).

Quant als indicadors de pobresa, es detecta un percentatge a les Balears de llars en risc de pobresa inferiors que a Espanya. Així, la taxa de risc de pobresa de les Illes se situa en un 17%, mentre que al conjunt espanyol és d'un 20,4%.

***Els ingressos mitjans
són inferiors a la mitjana
espanyola, com també ho
és la taxa de pobresa***

L'índex de Gini⁵ de les llars balears amb la mostra de l'ECV-2022 pren un valor de 0,283, que és inferior al que s'obté per al conjunt espanyol (0,320). Per tant, això indica un nivell de desigualtat més baix entre les llars balears de l'ECV que entre les del conjunt espanyol. Mentre que estructuralment fins al 2017 els nivells de desigualtat de les llars balears eren similars als de la mitjana estatal, des del 2018 i amb independència de l'impacte de la pandèmia, l'índex de

3. Ibestat (2023). *Enquesta de condicions de vida (ECV)*. Disponible a: ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&no-deld=7f786040-b066-4664-86c8-b33ce3f9bbdd&tab=tablas [consulta: maig de 2023].

4. La darrera dada disponible en data de tancament d'aquesta edició (juliol de 2023) és la de l'Enquesta de condicions de vida (ECV) de 2022, la qual fa referència a l'any anterior a l'entrevista, en aquest cas el 2021.

5. L'índex de Gini pren valors entre zero i la unitat. El valor zero correspon a una distribució perfectament igualitària. És a dir, per exemple, que el 10% de població amb menys recursos tingués un 10% dels ingressos. El valor unitari indicaria que tots els recursos estarien en possessió d'una sola llar: la més rica. D'aquesta manera, com més baix és l'índex, menor és la desigualtat relativa i a la inversa.

Gini balear es desentén del conjunt estatal i són significativament inferiors fins al punt de situar-se entre les comunitats amb un menor índex de desigualtat⁶.

QUADRE III-2.1. TAXA DE RISC DE POBRESA A LES ILLES BALEARS I ESPANYA, PER GRUP D'EDAT (2022)

	Edat	Llindar de risc de pobresa ⁷	Taxa de llars en risc de pobresa (%) ⁸	Taxa de llars en risc de pobresa extrema (%) ⁹	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (%) (Estratègia Europa 2020) ¹⁰	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (%) (nova definició 2021) ¹¹
Illes Balears	Total	10.127	17,0	8,4	22,0	21,5
	Homes		17,4	8,4	21,9	21,7
	Dones		16,6	8,4	22,1	21,4
	Menys de 16 anys		23,4	13,4	27,4	28,4
	Entre 16 i 29 anys		10,8	3,9	15,6	15,2
	Entre 30 i 44 anys		20,2	16,5	27,9	25,7
	Entre 45 i 64 anys		13,3	3,9	19,5	19
	65 i més anys		19,2	5	19,7	20,1
Espanya	Total	10.088	20,4	8,9	26,3	26,0
	Homes		19,8	8,7	25,4	24,8
	Dones		21,1	9,1	27,1	27,2
	Menys de 16 anys		27,7	13,6	31,9	32,2
	Entre 16 i 29 anys		22,3	9,9	30,2	27,3
	Entre 30 i 44 anys		19,2	9,4	25,7	24,8
	Entre 45 i 64 anys		18	7,8	25,3	26,2
	65 i més anys		18,7	5,8	21,3	21,3

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Ibestat (2023). Enquesta de condicions de vida (ECV)

6. Per a més informació sobre el seguiment dels indicadors de pobresa, vegeu les publicacions anuals de l'European Anti-Poverty Network (EAPN) d'Espanya i les Balears, disponibles a: www.eapn.es.

7. Es fixa en el 60 % de la mediana de la renda anual neta mitjana per unitat de consum (escala OCDE modificada). Els ingressos per unitat de consum s'obtenen dividint els ingressos totals de la llar entre el nombre d'unitats de consum (renda mitjana equivalent de la llar). L'Enquesta de condicions de vida estima que les llars balears el 2021 tingueren uns ingressos mitjans nets per unitat de consum de 18.576 euros, per sota de la mitjana espanyola, de 19.160 euros. En termes relatius, els ingressos mitjans de les llars balears passen a ser un 3 % inferiors als d'Espanya.

8. La taxa de pobresa relativa o de risc de pobresa és el percentatge de persones que estan per sota del llindar de risc de pobresa.

9. La taxa de pobresa extrema és el percentatge de persones que estan per sota del 40 % de la mediana dels ingressos mitjans nets per unitat de consum. Per a l'any 2021 (dades de l'ECV de 2022), el llindar de pobresa extrema és de 7.430,4 euros a les llars balears i 7.664 en el conjunt de les llars espanyoles.

10. La població en risc de pobresa o exclusió social és la que està en alguna d'aquestes situacions: en risc de pobresa (60 % de mediana dels ingressos per unitat de consum); amb mancances materials greus (mancances en almenys quatre conceptes d'una llista de nou); en llars sense ocupació o amb baixa intensitat en l'ocupació (llars en què els membres en edat de treballar van fer feina menys del 20 % del total del seu potencial de treball durant l'any de referència).

11. La darrera ECV introdueix un canvi metodològic d'acord amb els objectius de l'Estratègia Europa 2030. Per a més informació, consulteu: ARCARONS, J. «Nota metodològica sobre l'enquesta de condicions de vida i els canvis introduïts l'any 2021». A: *Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears 2021* (pàg. 601-603). Disponible a: www.caib.es/sites/ces/ca/d/riii_i_nota_metodologica_sobre_l'enquesta_de_condicions_de_vida_i_els_canvis_introduits_l'any_2021/.

3. SEGURETAT SOCIAL

El 2022 gran part de les recomanacions del Pacte de Toledo 2020¹², transformades com a compromisos i mesures d'actuació en el Pla de Recuperació Transformació i Resiliència (PRTR), han estat recollides en la legislació aprovada o que ha entrat en vigor en aquest any amb la finalitat d'assegurar la suficiència i equitat de les prestacions i reforçar la sostenibilitat financera i social del sistema davant els desafiaments que es presenten al sistema a mitjà i a llarg termini. Exemples d'això en són la Llei 21/2021¹³, que garanteix la suficiència de les pensions mitjançant la revaloració conforme a l'evolució de l'IPC i reforça la separació de les fonts de finançament. A més, modifica els coeficients reductors de la jubilació voluntària i estableix més incentius per allargar la vida laboral que s'apliquen a la jubilació, la reforma laboral aprovada el mes de març¹⁴, l'aprovació d'un nou sistema de cotització per a treballadors autònoms¹⁵ en base a ingressos reals i la nova llei de plans i fons de pensions¹⁶ que regula el sistema complementari al de les prestacions del sistema de la Seguretat Social.

Segons la informació pressupostària i financera del pressupost de despeses de les entitats gestores i serveis comuns de la Seguretat Social¹⁷, en acabar el 2022 les transferències corrents van ascendir a 3.100.990.975 euros, un 5,8% més que el 2021, en el qual van representar 2.931.725.958 euros. En pensions, sense incloure els complements de mínims, es va abonar 2.753.311.562,5 euros, un 4,9% més que el 2021. El 75,3% d'aquesta despesa anual en pensions contributives de les entitats gestores de la

Seguretat Social (INSS i ISM) s'ha destinat a les pensions de jubilació contributives, 2.074.2 milions d'euros; el 8,8% a les pensions d'incapacitat permanent, 241,1 milions; el 14,8% a les pensions de viduitat, 407.225.186 euros; l'1,1% a les pensions d'orfanat, 29.723.462 euros, i a les pensions en favor de familiars, 979.912 euros, un percentatge inferior al 0,1%. La despesa en subsidis i altres prestacions contributives a les Illes Balears gestionats per les entitats gestores va ascendir a 159.048.107 euros, i és un 9% més que el 2021.

La pensió contributiva mitjana va ser de 1.020,9 euros. Les pensions balears se situen per sota de la mitjana nacional

12. Informe d'avaluació i reforma del Pacte de Toledo, aprovat per la Comissió de Seguiment i Avaluació dels Acords del Pacte de Toledo en la sessió de 27 d'octubre de 2020. Disponible a: www.congreso.es/public_oficiales/L14/CONG/BOCG/D/BOCG-14-D-175.PDF (pàg. 14).

13. Llei 21/2021, de 28 de desembre, de garantia del poder adquisitiu de les pensions i d'altres mesures de reforç de la sostenibilitat financera i social del sistema públic de pensions. BOE núm. 312, de 29 de desembre de 2021.

14. Reial decret llei 32/2021, de 28 de desembre, de mesures urgents per a la reforma laboral, la garantia de l'estabilitat en l'ocupació i la transformació del mercat de treball. BOE núm. 3013, de 30 de desembre de 2021.

15. Reial decret llei 13/2022, de 26 de juliol, pel qual s'estableix un nou sistema de cotització per als treballadors per compte propi o autònoms i es millora la protecció per cessament d'activitat. BOE, núm. 179, de 27 de juliol de 2022.

16. Llei 12/2022, de 30 de juny, de regulació per a l'impuls dels plans de pensions d'ocupació, per la qual es modifica el Text refós de la Llei de regulació dels plans i fons de pensions, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/2002, de 29 de novembre. BOE núm. 157, d'1 de juliol de 2022.

17. Seguretat Social (2021). Informació pressupostària i financera. Disponible a: www.seg-social.es/wps/portal/wss/internet/InformacionEconomicoFinanciera/InformacionPresupuestariaFinanciera/393 [consulta: maig de 2023].

A 1 de desembre de 2022, a les Illes Balears hi havia 202.830 pensions en vigor. L'import mitjà d'aquestes, 1.020,9 euros, és més elevat que la mitjana de les pensions en 27 províncies i representa el 93,25 % de la pensió a l'àmbit nacional, 1.094,87 euros, que només se supera en tretze províncies de set comunitats autònomes. El 66 % de les pensions són de jubilació, 133.847 pensions, i la pensió mitjana, 1.163,4 euros, és el 92,35 % de la mitjana a escala estatal i de quantia superior a la pensió mitjana de 22 províncies.

El 8,8 % són pensions de viduitat —45.061 pensions— amb un import mitjà de 705,5 euros, el 90,2 % dels 781,7 euros de la pensió mitjana nacional; el 14,8 % són pensions d'incapacitat permanent, 17.661, amb un import mitjà de 971,1 euros, el 93,9 % de la mitjana estatal; l'1,1 % correspon a les pensions d'orfanat, 6.144 pensions, amb import mitjà de 379,5 euros, inferior als 439,70 euros de mitjana nacional, i hi ha també 117 pensions de favors familiars¹⁸.

4. SALUT, QUALITAT DE VIDA I SERVEIS SANITARIS

Els recursos estructurals (centres i serveis sanitaris) avui registrats a la nostra comunitat autònoma són 3.443 —3.151 públics i 292 privats—, dels quals 2.232 són centres ambulatoris i 25 hospitals; d'aquests, 10 (40 %) són de dependència pública i 15 (60 %) de titularitat privada. És evident que tota aquesta xarxa de centres i serveis té un impacte en l'activitat econòmica i l'ocupació de les Illes.

El nombre d'hospitals públics no s'ha modificat en els darrers anys. L'IB-Salut gestiona actualment deu hospitals (set d'aguts, dos de mitjana i llarga estada i un psiquiàtric). La mútua d'accidents de treball gestiona una clínica de 40 llits.

La xarxa privada gestiona 1.416 llits i atén bàsicament pacients aguts. Els 14 hospitals privats suposen el 35,9 % de l'oferta de llits de les Balears.

Per illes, Mallorca concentra 19 hospitals, 12 dels quals són a la capital; Menorca té tres hospitals autoritzats; Eivissa en té dos, i Formentera té un hospital públic.

La dotació dels equips d'alta tecnologia dels hospitals de les Illes Balears és de 479 equips, dels quals 354 (72,5 %) pertanyen al sistema públic i 134 (27,4 %) a la xarxa privada¹⁹.

L'activitat dels centres de salut es comença a normalitzar i baixa a dades pre pandèmia, tant en nombres absoluts com pel que fa a la freqüentació. En canvi, les urgències retornen a un increment percentual d'un 3 %, tant de medicina com d'infermeria²⁰.

18. Seguretat Social (2023). Estadística de pensions, eSTADISS. Disponible a: w6.seg-social.es/ProsaInternetAnonimo/OnlineAccess?ARQ.SPM.ACTION=LOGIN&ARQ.SPM.APPTYPE=SERVICE&ARQ.IDAPP=ESTA0001 [consulta: maig de 2023].

19. Ministeri de Sanitat (2023). Catàleg nacional d'hospitals 2023. Disponible a: https://www.sanidad.gob.es/ciudadanos/prestaciones/centrosServiciosSNS/hospitales/docs/CNH_2023.pdf

20. Dades facilitades per IB-Salut.

L'any 2022 es comptabilitzaven 393.359 persones amb assegurança de salut privada a les Illes Balears, amb una penetració del 33,43% de la població. En els darrers cinc anys l'assegurança privada presenta una taxa de creixement anual composta de l'1,42%²¹. Les Balears són una de les comunitats amb més penetració de l'assegurança privada per tradició històrica, ja que fa unes dècades l'arxipèlag patia un dèficit important d'infraestructures sanitàries públiques. Amb els anys, s'han corregit aquestes mancances, no obstant s'ha mantingut en el temps la forta prevalença de la doble assegurança a la nostra comunitat.

Aquestes dades d'assegurança i recursos privats expliquen les elevades taxes d'aquest sector. Per exemple, els hospitals privats, amb dades del 2021, van fer 772.391 primeres consultes, per sobre dels 432.681 del sistema públic (64,1% de les primeres consultes van ser privades). En el mateix sentit, més de la meitat d'intervencions quirúrgiques amb ingrés o CMA són privades.

Respecte als pressupostos inicials per comunitats autònomes (2022), les Illes Balears continuen la mateixa tendència dels darrers anys, ja que és una de les comunitats que ocupen les darreres posicions. La despesa sanitària pública consolidada del sector ha suposat 80.955 milions d'euros, que representen el 6,7% del PIB. La despesa *per capita* mitjana ha estat de 1.716 euros per habitant. Aquestes dades són de la darrera publicació de l'Estadística de despesa sanitària pública 2021, del Ministeri de Sanitat.

En relació amb la població, el 2021 les comunitats amb més despesa sanitària pública són el País Basc (2.073 euros per habitant), el Principat d'Astúries (1.965 euros per habitant) i la Comunitat Foral de Navarra (1.941 euros per habitant). Les comunitats amb menys despesa sanitària pública són Andalusia (1.486 euros per habitant), la Comunitat de Madrid (1.536 euros per habitant) i les Illes Balears (1.644 euros per habitant).

A les Illes Balears es pot apreciar que des del 2002 fins al 2021 hi ha hagut un augment considerable (de quasi el triple) de la despesa sanitària en els serveis hospitalaris i especialitats (3,4), als serveis primaris de salut (3,3) i als serveis col·lectius de salut (6,8), degut fonamentalment a la creació i posada en marxa de nous recursos estructurals i professionals a la xarxa sanitària (Son Llätzer, Mateu Orfila, Inca, nous centres de salut, nou Son Espases, etc.). A l'àmbit de l'assistència sanitària, la funció amb més protagonisme és el dels serveis hospitalaris i especialitats, que representen un 65,12% de la despesa total consolidada l'any 2021²².

La despesa sanitària per habitant és de 1.644 euros i s'ha triplicat en els darrers vint anys, encara que se situa per sota de la mitjana espanyola

21. ICEA. Servei d'estadístiques i estudis del sector assegurances a Espanya. Disponible a: <http://www.icea.es> [consulta: maig de 2023].

22. Ministeri de Sanitat (2023). Estadística de despesa sanitària pública. Disponible a: www.sanidad.gob.es/estadEstudios/estadisticas/inforRecopilaciones/gastoSanitario2005/home.htm [consulta: maig de 2023].

Tot i aquest gran esforç per adequar els recursos amb les necessitats reals i pluriinsulars —s'ha triplicat la despesa sanitària—, les Illes encara se situen per sota de la mitjana d'Espanya per habitant. Això suposa uns 72 euros menys per habitant; és a dir, tenint en compte la població oficial, significa un total de quasi 90 milions d'euros anuals menys.

Així mateix, les Balears també tenen una taxa de metges per 100.000 habitants per sota de la mitjana.

La mortalitat general continua sent més alta en homes que en dones. Els tumors i les malalties del sistema circulatori continuen sent les causes de mort amb les taxes més altes. Per sexes, els tumors són més freqüents en homes i les malalties de l'aparell circulatori ho són en dones.

Pel que fa a la mortalitat per causes externes, és més freqüent en homes que en dones. La causa externa més freqüent en homes és el suïcidi i en dones és l'ofegament²³.

Les taxes d'avortament han disminuït en els darrers dos anys. També es pot veure com la taxa d'avortament en dones de 25-29 anys de mica en mica iguala i supera la del grup de 20 a 24 anys al llarg del temps.

L'alcohol és la droga més consumida per ambdós sexes i lleugerament superior en homes. Segueixen en freqüència, tabac, cànnabis i hipnosedants. La freqüència és superior en homes, excepte en hipnosedants. Respecte a l'evolució del consum d'alcohol, disminueix des de 2017. El consum de tabac també disminueix lleugerament. El consum de cànnabis es manté en els darrers cinc anys, encara que augmenta el nombre de persones que l'han consumit alguna vegada a la vida²⁴.

El grau de satisfacció dels ciutadans amb el funcionament del sistema sanitari públic, mesurat pel baròmetre sanitari, és de 6,22 punts sobre 10 a les Balears i de 6,26 punts a Espanya.

23. Ibestat (2023). Indicadors de defuncions. Disponible a: ibestat.caib.es/ibestat/estadistiques/poblacio/defuncions/indicadors-defuncions/17d88d93-8314-45a5-843c-ba21fe089f5e [consulta: maig de 2023].

24. Direcció General de Salut Pública i Participació. Coordinació Autònoma d'Addiccions, a partir de l'Enquesta sobre alcohol i drogues a Espanya (EDADES).

QUADRE III-4.1. INDICADORS CLAU DEL SISTEMA NACIONAL DE SALUT (2022)

	Valor nacional	Valor de les Illes Balears (IB)	Diferència Espanya-Balears	Balears/Espanya	Any
Esperança de vida en néixer	83,1	83,3	0,3	1,00	2021
Anys de vida saludable als 65 anys	17,9	19,1	1,2	1,07	2020
Percentatge de població de 65 anys i més anys amb valoració positiva del seu estat de salut	50,7	59,5	8,9	1,18	2020
Dificultat per a la mobilitat en 65 i més anys	41,4	34,6	-6,8	0,84	2020
Prevalença registrada d'hipertensió arterial en població general	18,5	16,4	-2,1	0,89	2021
Prevalença registrada de diabetis mellitus en població general	5,7	5,0	-0,7	0,88	2021
Prevalença registrada de trastorns mentals en població general	15,0	18,7	3,6	1,24	2021
Taxa ajustada d'hospitalització per infart agut de miocardi, per 10.000 hab.	11,6	12,5	0,9	1,08	2021
Taxa ajustada d'hospitalització per malalties cerebrovasculars, per 10.000 hab.	19,6	16,6	-3,1	0,84	2021
Taxa ajustada d'hospitalització per malaltia hipertensiva per 10.000 hab.	17,5	13,6	-3,9	0,78	2021
Taxa ajustada d'hospitalització per diabetis mellitus per 10.000 hab.	6,2	7,3	1,1	1,17	2021
Taxa de mortalitat per cardiopatia isquèmica	55,6	46,8	-8,8	0,84	2020
Taxa de mortalitat per diabetis mellitus	20,5	22,4	1,9	1,09	2020
Taxa de mortalitat per suïcidi	7,9	7,0	-0,9	0,89	2020
Taxa de mortalitat prematura per càncer	119,8	114,8	-5,0	0,96	2020
Índex de dependència	54,2	46,6	-7,6	0,86	2022
Proporció de població de 25 a 64 anys amb nivell d'estudis de 1a etapa d'educació secundària o inferior	36,1	35,3	-0,8	0,98	2021
Percentatge de població de classe social baixa	46,9	43,4	-3,6	0,92	2017

continua

	Valor nacional	Valor de les Illes Balears (IB)	Diferència Espanya-Balears	Balears/Espanya	Any
Taxa de risc de pobresa (indicador AROPE)	27,8	22,4	-5,4	0,81	2021
Prevalença de consum de tabac en població adulta	19,8	20,5	0,8	1,04	2020
Prevalença d'obesitat en població infantil	10,3	10,0	-0,3	0,97	2017
Percentatge de la població que declara que el soroll procedent de l'exterior del seu habitatge és molest	27,7	34,0	6,2	1,22	2017
Percentatge de la població que declara escassetat de zones verdes entorn del seu habitatge	25,8	23,6	-2,1	0,92	2017
Control de PAS i PAD en pacients amb registre d'hipertensió arterial	51,6	43,7	-7,9	0,85	2021
Pacients amb diabetis mellitus amb hemoglobina glicosilada <7,5%	72,6	69,7	-2,9	0,96	2021
Taxa de cesàries (hospitals SNS)	22,1	17,2	-4,9	0,78	2021
Taxa d'hospitalització per complicacions agudes en pacients diabètics en el sistema nacional de salut	1,6	1,8	0,1	1,08	2021
Percentatge global de reingressos en hospitals d'aguts (SNS)	7,9	7,1	-0,9	0,89	2021
Percentatge de reingressos urgents psiquiàtrics (hospitals SNS)	11,5	10,1	-1,4	0,88	2021
Utilització de hipolipemiants en persones de 75 i més anys sense malaltia cardiovascular	39,8	42,3	2,4	1,06	2021
Utilització de benzodiazepines de vida mitjana llarga en persones de 65 i més anys	13,0	8,9	-4,0	0,69	2021
Percentatge de pacients polimedicats en persones de 75 i més anys	30,0	28,5	-1,6	0,95	2021
Taxa d'amputacions membre inferior en persones diabètiques (hospitals SNS)	0,1	0,1	0,0	1,11	2021
Percentatge de trauma obstètric en part vaginal no instrumentat en el sistema nacional de salut	1,0	1,0	0,0	1,00	2021
Prevalença total de pacients amb IRAS (infeccions relacionades amb l'assistència sanitària) en hospitals d'aguts	7,8	10,0	2,2	1,28	2021
Mortalitat intrahospitalària postinfart per cada 100 altes per infart (SNS)	6,2	4,6	-1,6	0,74	2021

continua

	Valor nacional	Valor de les Illes Balears (IB)	Diferència Espanya-Balears	Balears/Espanya	Any
Mortalitat intrahospitalària després de fractura de maluc per cada 100 altes per aquest diagnòstic (SNS)	4,9	4,6	-0,3	0,94	2021
Valoració positiva de la coordinació entre els diferents professionals del sistema sanitari públic	42,7	39,9	-2,7	0,94	2022
Participació en les decisions sobre el seu problema de salut i el seu tractament en atenció primària	76,0	77,9	1,9	1,03	2022
Participació en les decisions sobre el seu problema de salut i el seu tractament en atenció especialitzada	65,8	70,0	4,2	1,06	2022
Inaccessibilitat declarada a l'atenció dental per motius econòmics	9,3	7,1	-2,2	0,76	2020
Inaccessibilitat declarada als medicaments receptats per motius econòmics (en els darrers 12 mesos)	3,1	0,7	-2,4	0,23	2022
Cobertura (%) de persones majors de 64 anys vacunades enfront de la grip	69,5	57,6	-11,9	0,83	2021
Percentatge de persones de 50 a 69 anys amb prova de sang oculta en femta realitzada amb la freqüència recomanada (cada 2 anys)	31,9	8,1	-23,8	0,25	2020
Accessibilitat a atenció primària en 24-48 hores des de la sol·licitud de la cita	26,8	18,0	-8,8	0,67	2022
Temps mitjà d'espera per a una primera consulta d'atenció especialitzada	79,4	49,7	-29,7	0,63	2022
Temps mitjà d'espera (dies) per a una intervenció quirúrgica no urgent	112,9	121,4	8,5	1,08	2022
Personal mèdic atenció primària per 1.000 persones assignades	0,8	0,6	-0,2	0,78	2021
Personal d'infermeria en atenció primària per 1.000 persones assignades	0,7	0,6	-0,1	0,84	2021
Freqüentació en medicina d'atenció primària per persona assignada/any	5,6	4,1	-1,5	0,72	2021
Personal mèdic en atenció especialitzada per 1.000 hab.	2,1	2,1	0,0	1,00	2021
Personal d'infermeria en atenció especialitzada per 1.000 hab.	3,9	4,1	0,2	1,05	2021
Freqüentació en consultes d'atenció especialitzada (% SNS)	77,0	50,0	-26,9	0,65	2021

continua

	Valor nacional	Valor de les Illes Balears (IB)	Diferència Espanya-Balears	Balears/Espanya	Any
Freqüentació registrada en hospitals de dia (% SNS)	92,0	92,9	0,9	1,01	2021
Llits hospitalaris en funcionament (% SNS)	81,4	71,9	-9,5	0,88	2021
Freqüentació en urgències d'atenció primària	637,0	869,5	232,6	1,37	2021
Freqüentació d'urgències hospitalàries	589,4	711,5	122,2	1,21	2021
Percentatge de cirurgia ambulatoria en l'SNS (hospitals SNS)	44,7	37,4	-7,2	0,84	2021
DHD antidepressius	92,7	90,1	-2,5	0,97	2021
DHD substàncies hipnòtiques i sedants	35,1	25,4	-9,7	0,72	2021
DHD d'antibiòtics	13,6	11,3	-2,3	0,83	2021
Despesa sanitària públic gestionat per les comunitats autònomes, per habitant protegit	1701,5	1679,2	-22,2	0,99	2020
Percentatge de la despesa sanitària en atenció primària	13,9	12,0	-1,9	0,87	2020
Percentatge de la despesa dedicada a concerts	8,5	9,2	0,7	1,09	2020
Despesa farmacèutica per habitant i any a través de receptes mèdiques SNS en oficines de farmàcia	257,5	217,6	-40,0	0,84	2021
Despesa mitjà anual de consum per persona en béns i serveis sanitaris (euros)	402,2	318,8	-83,4	0,79	2020
Percentatge de la despesa en remuneració de personal	44,9	47,2	2,3	1,05	2020

Font: Ministeri de Sanitat (2023). Indicadors clau del sistema nacional de salut
* Dada ajustada per edat, per 100.000 habitants.

5. EDUCACIÓ

Els indicadors educatius a les Balears estan fortament impactats pel model social i econòmic, amb la qual cosa es configura amb unes característiques específiques respecte d'altres regions.

Hi ha un augment sostingut quant al total d'alumnes matriculats en els diferents nivells educatius del règim general i es pot observar en la sèrie dels darrers set cursos, des del curs 2015/16. Aquestes dades van en paral·lel al creixement demogràfic continuat de les Balears.

Pel que fa a la titularitat dels recintes, els centres privats són els que augmenten més en els darrers dos cursos (2020/21 i 2021/22). En concret, el creixement es produeix en el nombre de centres privats no concertats (creixement de 1.794 alumnes entre el 2020/21 i el 2021/22). Quant a balanç global de la distribució d'alumnes entre centres públics i privats (concertats i no concertats), la proporció és de 65,4% en centres públics i un 34,6% en centres privats²⁵.

Des d'una perspectiva de l'abandonament o fracàs escolar entès com un procés, no com un moment puntual, cal estudiar els processos de vinculació i desvinculació escolar a partir d'indicadors com l'esperança de vida escolar en el sistema educatiu als 6 anys. Les Illes Balears han augmentat l'esperança de vida escolar en 0,4 anys entre els cursos 2016/17 i 2020/21. Així i tot, es troba a 2,7 anys de la mitjana estatal, situada en els 17,8 anys.

Cal també fer l'anàlisi detallada per educació no universitària i educació universitària. En l'educació no universitària, les Balears creixen en 0,3 anys, amb la qual cosa se situen en 13,7 anys el curs 2020/21 i queden 0,9 dècimes per sota de la mitjana estatal. En l'educació universitària, les diferències són més sensibles, ja que les Balears estan a 2 punts de la mitjana estatal i escassament presenten una xifra d'1,3 anys d'esperança escolar en aquesta etapa educativa. Cal tenir present que, com que l'arxipèlag és una economia turística, la demanda del mercat de treball impacta sobre les trajectòries educatives.

Quan es fa l'anàlisi de gènere, les dones presenten una esperança de vida més llarga, tant a les Balears (1,6 anys de les dones per 1,1 anys els homes), com a Espanya (3,8 anys les dones per 2,9 anys els homes). Però, en una mirada comparativa, la distància de les dones balears i la mitjana de les dones espanyoles (a 2,2 anys de distància) és major que la dels homes (1,8 anys de distància). Això en part pot ser degut a la forta feminització del sector de serveis propi d'una economia turística.

En un sentit semblant, les taxes netes d'escolarització en edats posteriors a l'etapa d'escolarització obligatòria són més baixes que la mitjana estatal. En qualsevol cas, cal destacar que en els darrers anys ha pujat el nombre de joves entre 18 i 24 anys que, una vegada acabats

25. Ministeri d'Educació i Formació Professional (2023). Estadístiques de l'educació: ensenyaments no universitaris. Disponible a: www.educacionyfp.gob.es/servicios-al-ciudadano/estadisticas/no-universitaria.html [consulta: maig de 2023].

els estudis obligatoris, continuen la trajectòria educativa. A l'edat de 16 anys, les Balears estan 6,6 punts per sota de la mitjana estatal (Balears 89,4%, per Espanya 96%). En la mirada per sexes, la distància dels homes balears és 6,8 punts per sota de la mitjana estatal; mentre que en el cas de les dones balears és de 6,5 punts, distància lleugerament menor. A l'edat de 18 anys, la distància esdevé molt gran, tot arribant als 23,8 punts. En aquesta edat és quan es fa més palès l'impacte del treball turístic en les trajectòries educatives dels joves balears. En el cas dels homes, la taxa d'escolarització a les Balears és del 59,1 i la distància respecte a l'Estat és de 19,5 punts. En el cas de les dones, les espanyoles presenten una taxa de 84,1, i les balears, una taxa de 55,7, la qual cosa representa 28,4 punts menys²⁶.

És important l'estudi i la comparació de la població de 18 a 24 anys que no ha completat cap etapa educativa postobligatòria. En termes de posició relativa de les xifres illenques en comparació amb les d'altres comunitats autònomes (i també les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla), cal analitzar les diferències entre el 2011 i el 2021. El 2011, les Balears (29,7%) ocupaven la vuitena posició, just per davant de Castella i Lleó (27,5%) i just per darrere d'Extremadura (30,1%). En canvi, el 2021, les Balears (15,4%) es troben 2,1 punts per sobre de la mitjana espanyola (13,3%). En l'anàlisi per territoris, l'arxipèlag ocupa la quarta posició de comunitat autònoma amb percentatge més alt de joves sense estar cursant o sense haver cursat estudis postobligatoris, tot i que ha millorat aquesta xifra en 14,3 punts en relació amb el 2011. Presenten percentatges més alts que les Balears comunitats principalment agrícoles com Castella-la Manxa (15,5%) i la Regió de Múrcia (17,3%), i agrícoles i turístiques com Andalusia (17,7%). A l'altra banda de la taula, els territoris amb percentatges més baixos són el País Basc (4,8%) i Cantàbria (6,4%).

La taxa bruta de població que es gradua per cada ensenyament i titulació aporta un diagnòstic del nivell de qualificació d'un territori. Aquí també és important establir la comparativa entre les xifres estatals i autonòmiques, tot tenint en compte les característiques del model econòmic illenc. En el cas dels graduats en ESO, les xifres de les Balears són inferiors a les estatals, també en el cas de les dones i els homes. En el cas d'ESO per a adults, quan es miren les xifres de les Balears es poden detectar lleugerament els itineraris educatius de retorn fruit d'incorporacions primerenques al mercat de treball. És l'únic cas en què les dades de l'arxipèlag són lleugerament superiors a les estatals: 7,1 per 6,7 el curs 2020/21. Aquesta distància es deu a la major incorporació de les dones balears a aquests estudis (en comparació amb les espanyoles), perquè presenten una mitjana superior a l'estatal d'1,3 punts. En canvi, els homes balears estan en una taxa bruta de 5,7, la qual cosa són 3 dècimes per sota de la mitjana estatal.

La taxa de graduats és la taxa bruta de població amb què es nota més l'impacte del treball turístic, perquè les Balears presenten una taxa gairebé 30 punts (29,8) per sota de la mitjana estatal. En l'anàlisi per sexes, els homes balears acrediten una taxa de 25,1 punts per sota de l'estatal, mentre que les illenques estan 34,6 punts per sota de la mitjana de les espanyoles.

26. Ministeri d'Educació i Formació Professional (2023). *Las cifras de la educación en España. Curso 2020/2021 (Edición 2023)*. Disponible a: sede.educacion.gob.es/publiventa/las-cifras-de-la-educacion-en-espana-estadisticas-e-indicadores-edicion-2023/espana-organizacion-y-gestion-educativa/26888.

És rellevant consultar també les taxes en els casos de tècnic superior (corresponent al cicle formatiu de grau superior) per indagar si la menor presència de graduats universitaris balears es compensa tímidament amb una major presència de tècnics superiors. Tenint en compte que les Balears són una societat turística, una taxa més alta en aquest nivell de cicle formatiu pot acreditar que una part de la mà d'obra del sector de serveis sí que disposa de titulació postobligatòria. En economies turístiques, cicles formatius ajustats a la demanda poden ser vies per augmentar les credencials escolars i formatives de la població jove.

La distància entre la mitjana de tècnics superiors espanyols i balears no és tan ampla com en el cas dels graduats. La mitjana espanyola es troba 14,2 punts per sobre de la illenca. En l'estudi detallat per sexes, els homes balears estan 12,8 punts per sota de la mitjana espanyola, mentre que les dones se situen a una mica més de distància, a 15,8 punts de la mitjana espanyola de dones.

La mitjana d'alumnes per professor en equivalents a temps complet és una dada que s'analitza com a indicador per estudiar la qualitat educativa. Entre els cursos 2016/17 i 2020/21, aquesta mitjana ha baixat tant a Espanya com a Balears. En el cas espanyol ha passat de 12,5 alumnes per professor (curs 2016/17) a 11,4 alumnes per professor (curs 2020/21), un descens d'1,1 punts. Les Balears presenten mitjanes inferiors en el període estudiat, tot passant d'11,4 alumnes per professor (curs 2016/17) a 10,5 alumnes (curs 2020/21), un descens de 0,9 punts. En el mateix període, tant Espanya com les Balears presenten mitjanes inferiors d'alumnes per professor en els centres públics, que encara és una mica inferior en el cas illenc. El curs 2020/21, Espanya té una mitjana de 10,4 alumnes per professor en centres públics, mentre que les Balears tenen una mitjana de 9,7 alumnes. Pel que fa als centres privats, Espanya presenta una mitjana més alta que les Balears: 14,2 alumnes pels 12,5 alumnes de les Balears.

Els indicadors relatius als esforços públics han millorat, mentre que la pressió del mercat de treball del model economicoturístic i la trajectòria ascendent de l'alumnat estranger se situen entre els principals reptes per al sistema educatiu de les Balears

QUADRE III-5.1. TAXA BRUTA DE POBLACIÓ QUE ES GRADUA A LES ILLES BALEARS I ESPANYA PER CADA ENSENYAMENT TITULACIÓ

		Total		Homes		Dones	
		Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya
Graduat en ESO	2010/11	74,7	67,0	69,5	61,7	80,2	72,6
	2015/16	79,3	70,0	74,3	64,4	84,7	75,9
	2020/21	82,2	78,9	78,1	74,5	86,6	83,8
Graduat en ESO adults	2010/11	13,0	8,4	11,0	7,6	11,7	7,9
	2015/16	8,8	6,8	9,3	7,0	8,3	6,5
	2020/21	6,7	7,1	6,0	5,7	7,4	8,7

continua

		Total		Homes		Dones	
		Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya
Batxillerat	2010/11	49,7	39,1	42,9	32,0	57,0	46,6
	2015/16	57,4	43,0	50,4	35,8	65,0	50,8
	2020/21	57,4	43,3	47,4	35,7	63,1	51,5
Professional bàsic	2020/21	4,6	5,4	6,2	7,2	3,0	3,4
Tècnic (1)	2010/11	19,9	17,7	18,7	16,0	21,1	19,4
	2015/16	24,7	20,6	25,6	22,4	23,8	18,7
	2020/21	27,0	27,2	27,9	28,0	26,1	26,4
Tècnic superior (2)	2010/11	21,2	11,8	18,9	10,7	23,6	13,0
	2015/16	27,8	12,7	26,8	12,0	28,8	13,4
	2020/21	35,3	21,1	33,9	21,1	36,9	21,1
Grau	2015/16	41,2	16,3	32,1	10,8	50,9	22,1
	2020/21	43,5	13,7	34,0	8,9	53,5	18,9
Màster Oficial	2010/11	9,7	4,1	8,2	3,2	11,2	4,9
	2015/16	19,7	6,2	16,7	4,1	22,9	8,2
	2020/21	28,8	6,2	23,1	4,2	34,8	8,2

Font: Ministeri d'Educació i Formació Professional (2023). *Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores. Edición 2023*

(1) Es considera l'alumnat graduat a CF de grau mitjà d'FP i d'Arts Plàstiques i Disseny i E. Esportives de grau mitjà.

(2) Es considera l'alumnat graduat a CF de grau superior d'FP i d'Arts Plàstiques i Disseny i E. Esportives de grau superior.

RIII.1. LA FORMACIÓ PROFESSIONAL DUAL A LES ILLES BALEARS

La formació professional dual (FPD) es regula a les Balears mitjançant el Reial decret 1529/2012²⁷ i està marcada per la Llei orgànica 3/2022²⁸, de 31 de març, d'ordenació i integració de la formació professional.

L'FPD en l'àmbit del sistema educatiu encara representa un percentatge molt baix en relació amb el total, tant de l'àmbit estatal (3,8%) com balear (1,9%)²⁹. L'anàlisi evolutiva mostra una tendència creixent; una participació inferior de les dones; més incidència en

27. Reial decret 1529/2012, de 8 de novembre, pel qual es desenvolupa el contracte per a la formació i l'aprenentatge i s'estableixen les bases de la formació professional dual. BOE, núm. 270, de 9 de novembre de 2012.

28. Llei orgànica 3/2022, de 31 de març, d'ordenació i integració de la formació professional. BOE núm. 78, d'1 d'abril de 2022.

29. Observatori de la Formació Professional. Caixabank. Disponible a: www.observatoriofp.com. Ministeri d'Educació i Formació Professional (2023). Estadístiques de l'educació: formació professional. Disponible a: www.educacionyfp.gob.es/servicios-al-ciudadano/estadisticas/fp.html [consulta: maig de 2023].

cicles de grau superior i cap a la formació professional bàsica, i un nombre reduït de famílies professionals que es poden cursar en la modalitat dual. Apropar-se a la mitjana nacional i a les noves exigències legislatives suposarà haver d'incrementar el ritme de creixement en els propers anys, arribar a l'alumnat femení, desenvolupar cicles de grau mitjà i bàsica, a la vegada que ampliar l'oferta a un nombre més alt de famílies professionals.

L'FPD en l'àmbit del sistema de formació per a l'ocupació desenvolupa accions de formació dual basades en certificats de professionalitat mitjançant: (1) els programes mixtos de formació-ocupació amb administracions públiques i (2) els programes de formació-ocupació amb empreses i entitats socials. Des de 2015, els primers han beneficiat un total de 2.900 persones i han experimentat un creixement considerable en el període 2015-2021. Els segons estan conformats per dos subprogrames: formació dual en sectors estratègics, i formació dual per a col·lectius vulnerables. En la formació dual en sectors estratègics, hi han participat, des de l'inici, el 2016, 1.298 persones, i s'ha produït un increment notable en el període 2015-2021. En els programes per a col·lectius vulnerables (persones joves i col·lectius amb més dificultats d'inserció), des de l'any 2015 hi han participat 1.145 persones. L'any 2020 és el que presenta una participació més elevada.

La Llei orgànica 3/2022, de 31 de març, d'ordenació i integració de la formació professional, comporta canvis substancials en el model d'FP, en tant que l'FPD deixa de ser una modalitat —com hem vist, encara molt minoritària— per passar a caracteritzar el sistema espanyol d'FP. Tota l'oferta d'FP corresponent als graus C (certificat professional), D (títol de formació professional) i, si és el cas, E (títol d'especialista o màster de formació professional) ha de ser dual i s'ha d'oferir en les dues modalitats que estableix la llei: la general i la intensiva. Ambdues tenen caràcter dual i es diferencien en funció de la durada de la formació a l'empresa o organisme equiparat, el pes d'aquesta formació en el desenvolupament del currículum i l'estatus de la persona en formació. El Pla Integral de Formació Professional de les Illes Balears 2022-25³⁰ inclou entre els seus eixos el desenvolupament de l'FPD intensiva i li assigna un pressupost de 119,8 milions d'euros durant el període temporal del pla.

La formació dual passarà a caracteritzar el sistema espanyol d'FP

6. SERVEIS SOCIALS

El Govern de les Illes Balears aporta al finançament dels serveis socials comunitaris bàsics 11.543.301,44 euros.

En data de 31 de desembre de l'any 2022, hi ha un total de 3.562 persones perceptores (titulars) de la renda social garantida. Això suposa una disminució de 694 beneficiaris des del mes de gener del mateix any 2022.

Els serveis socials comunitaris bàsics, dependents de les administracions locals, van atendre 86.640 persones

30. Es pot consultar a: soib.es/wp-content/uploads/2022/11/II-Pla-Integral-FP-IB_definitiu.pdf.

Pel que fa a l'atenció psicosocial a persones amb problemes de salut mental, s'han ofert 85 places de servei d'acompanyament. A 31 de desembre de 2022, s'havia donat atenció a 464 persones usuàries del servei ocupacional. Es disposa de 45 places a habitatges supervisats, amb la qual cosa, a 31 de desembre de 2022, s'han atès 201 persones en el servei de suport a l'habitatge³¹.

Pel que fa als canvis normatius, s'ha aprovat el Decret 28/2022, de 25 de juliol, pel qual es crea el Cens d'entitats de voluntariat de les Illes Balears (CEVIB)³². L'objectiu del decret és tenir identificades les entitats de voluntariat de les Illes Balears i poder planificar i elaborar polítiques de foment i suport al voluntariat d'acord amb la realitat. L'article 27 d'aquesta llei preveu la creació del Cens d'entitats de voluntariat, i l'article 22.1 encomana al Govern de les Illes Balears la seva creació.

Així, el cens s'entén com un instrument de publicitat de les entitats de voluntariat, alhora que garanteix el compliment de la legalitat per part d'aquestes entitats. A més, el decret es considera com a una premissa que ha de possibilitar la participació en les polítiques públiques de les entitats que aglutinen el voluntariat.

7. EL SISTEMA DE PROMOCIÓ DE L'AUTONOMIA PERSONAL I D'ATENCIÓ A LA DEPENDÈNCIA

El desplegament del sistema per a l'autonomia i atenció a la dependència (SAAD) a Espanya ha hagut d'afrontar obstacles relacionats amb les deficiències pròpies de l'organització institucional i les conjuntures provocades per les diferents crisis: la crisi econòmica del 2008 i la crisi provocada per la pandèmia sanitària a partir del 2020.

Respecte a la primera, el Reial decret 20/2012³³ va obrir la porta a les polítiques d'austeritat i va contribuir a afeblir el sistema de la dependència, amb la implantació de reformes totalment regressives per a les persones dependents: el calendari d'actuació marcat per al període 2007-2014 es paralitzà i s'ajornà l'entrada en vigor dels drets per a les persones valorades amb el grau I, de dependència moderada (nivell 1).

D'altra banda, el descens del finançament viscut a partir de 2011 va agreujar les condicions de vulnerabilitat de la població en situació de dependència, especialment les de les famílies amb pocs recursos. La retallada acumulada dels fons per la dependència de l'Administració general de l'Estat després del Reial decret llei 20/2012 ha estat de 6.321 milions d'euros³⁴. Des de l'any 2019, la crisi sanitària provocada per la pandèmia

31. Direcció General de Planificació, Equipaments i Formació (2023). Explotació mensual de les dades de gestió dels serveis socials. Disponible a: www.caib.es/sites/estadistica/ca/estadistiques_per_illes/ [consulta: maig de 2023].

32. Decret 28/2022, de 25 de juliol, pel qual es crea el Cens d'entitats de voluntariat de les Illes Balears (CEVIB). BOIB ext. núm. 97, de 26 de juliol de 2022.

33. Reial decret 20/2012, de 13 de juliol, de mesures per garantir l'estabilitat pressupostària i el foment de la competitivitat. BOE núm. 168, de 14 de juliol de 2012.

34. Observatori Estatal de la Discapacitat (OED). Disponible a: www.observatoriodeladiscapacidad.info [consulta: maig de 2023].

de covid-19 ha incorporat noves dificultats al SAAD, ha limitat de manera important les possibilitats de promoció de l'autonomia de les persones en situació de dependència i s'han fet evidents repercussions greus per a aquestes.

Des de 2021 l'increment pressupostari de l'Estat ha tingut un efecte pervers en els governs autonòmics, que han reduït pressupostos propis en lloc d'utilitzar l'augment per atendre les persones en situació de dependència que hi ha a les llistes d'espera. Tampoc s'ha aprofitat per millorar la qualitat de l'atenció directa mitjançant l'increment de les prestacions econòmiques i la millora de la intensitat i compatibilitat dels serveis.

D'altra banda, el 2022 l'execució del pressupost del SAAD ha estat parcial. Concretament, s'han deixat de gastar 55 milions d'euros de les quantitats pressupostades al nivell mínim pel Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030. Tampoc s'han executat 11 milions de les quotes de la Seguretat Social de cuidadors no professionals³⁶.

Si bé des de 2021 s'ha posat en marxa el Pla de Xoc 2021-2023³⁵ per optimitzar el SAAD i pal·liar les deficiències del sistema, encara hi falta feina per assolir una cobertura eficaç per al conjunt de la població en situació de dependència al conjunt de l'Estat

8. HABITATGE

El 2022 l'activitat del mercat de l'habitatge ha continuat despuntant fins a assolir noves xifres màximes, per sobre de les registrades el 2021, ja considerat un any d'activitat excel·lent. El resultat és un any de màxims en què tots els indicadors creixen, superant els nivells de 2008-2010, els anys de boom immobiliari. Tot això, combinat amb una activitat constructora que continua dinàmica i bàsicament centrada en la reforma d'habitatges. I ajudada, a més, per la construcció d'obra nova, principalment d'habitatges unifamiliars per a segments de població d'alt poder adquisitiu, i per l'obra pública tant d'edificació residencial com d'obra civil. En aquest sentit, els indicadors d'activitat presents i avançats registren nivells d'activitat superiors als registrats fa quinze anys.

El 2022 l'índex de preus de l'habitatge³⁷ de les Illes Balears se situen en els 157,0 punts, amb la qual cosa es converteix en l'índex més alt des del 2008, quan es va iniciar la sèrie. En comparació amb el 2021, el preu s'incrementa un 9,2% i encadena augments per novè any consecutiu. De fet, això significa que si es compara amb aquell punt d'inflexió (2013),

35. L'acord per a la posada en marxa del pla de xoc es pot consultar a: mayoresudp.org/wp-content/uploads/2021/01/plan-dependencia.pdf.

36. Observatori Estatal de la Discapacitat (OED). *Informe Olivenza 2022 sobre la situació de la discapacitat en Espanya*. Disponible a: www.observatoriodeladiscapacidad.info/informe-olivenza-2022-sobre-la-situacion-de-la-discapacidad-en-espana/.

37. INE (2023). Índex de preus de l'habitatge. Disponible a: www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736152838&menu=resultados&idp=1254735976607 [consulta: maig de 2023].

que va ser el més baix (93,6 punts) de la sèrie com a resultat de la crisi bancària i immobiliària del 2008, llavors l'índex del preu de l'habitatge s'ha encarit un 67,8%. I si es pren com a referència el del 2008, un any de gran activitat immobiliària, quan l'índex va marcar un rècord, llavors el valor actual el supera en un 14,2%³⁸.

Les Balears estan en la pitjor posició si es posa en relació la renda mitjana i el preu de l'habitatge

Pel que fa al mercat de l'habitatge, els indicadors d'activitat també augmenten. Així ocorre amb el preu de l'habitatge nou (el valor mitjà de les transaccions és de 517.445,6 euros) i de segona mà (389.932,9 euros), que toca un nou màxim, així com amb el preu del sòl (els 337 euros/m², 38 euros més costós que el 2021 i 178 euros més que car que la mitjana espanyola, el preu més alt d'Espanya)³⁹, el preu del lloguer (12,9 euros el metre quadrat; el tercer més car d'Espanya després de Catalunya, on és de 15,6 euros/m², i de Madrid, 14,9 euros/m²)⁴⁰ i el nombre d'operacions. Molts d'aquests marquen nivells màxims històrics. El resultat és un any de xifres màximes, que supera el 2021.

Aquest també és el cas del preu mitjà per transacció, que assoleix els 402.700 euros de mitjana per operació de compravenda. Conseqüentment, aquest encariment té repercussions per a gran part de la població resident. De fet, continua empitjorant l'indicador que mesura l'accessibilitat a l'habitatge i que posa en relació la renda amb el preu de l'habitatge. Així, aquest paràmetre situa les Illes Balears com la comunitat que hi té més dificultat d'accés, fins i tot per sobre de Madrid, el País Basc i Navarra.

QUADRE III-8.1. ESFORÇ PER ACCEDIR A L'HABITATGE LLIURE PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2022)

	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar (anys)	Renda per unitat de consum 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona (anys)	Renda disponible (30%)	Esforç amb 30% de la renda (anys)
Illes Balears	402.739	29.368	13,7	16.867	23,9	5.060	80
Com. de Madrid	297.794	37.687	7,9	21.990	13,5	6.597	45
País Basc	232.831	36.887	6,3	22.658	10,3	6.797	34
Catalunya	211.178	34.982	6,0	20.927	10,1	6.278	34
Espanya	182.425	30.552	6,0	18.103	10,1	5.431	34
Illes Canàries	174.582	26.392	6,6	15.294	11,4	4.588	38
Navarra	173.585	38.086	4,6	22.786	7,6	6.836	25

continua

38. Si aquestes xifres es tradueixen en valors absoluts, això significa que un comprador que el 2015 hagués pagat 100.000 euros per un habitatge (any base), el 2008 el mateix li hauria costat 137.500 euros; el 2013, 93.600 euros, i el 2022, 157.000 euros, el preu més alt registrat.

39. Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (2022). Estadístiques de preus de sòl urbà. Disponible a: apps.fomento.gob.es/BoletinOnline2/?nivel=2&orden=36000000 [consulta: maig de 2023].

40. Idealista (2023). Informe de preus del lloguer. Disponible a: www.idealista.com/sala-de-prensa/informes-precio-vivienda/alquiler/report/ [consulta: maig de 2023].

	Valor mitjà de les transaccions	Renda per llar 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per llar (anys)	Renda per unitat de consum 2021	Esforç d'accés amb renda íntegra per persona (anys)	Renda disponible (30%)	Esforç amb 30% de la renda (anys)
Andalusia	170.539	25.601	6,7	14.769	11,5	4.431	38
Cantàbria	153.117	30.447	5,0	18.659	8,2	5.598	27
Com. Valenciana	140.117	27.603	5,1	16.474	8,5	4.942	28
Aragó	127.804	32.067	4,0	19.381	6,6	5.814	22
Galícia	125.634	27.698	4,5	16.785	7,5	5.036	25
Astúries	116.601	28.369	4,1	17.968	6,5	5.390	22
La Rioja	115.500	30.598	3,8	18.758	6,2	5.627	21
Castella i Lleó	108.983	28.890	3,8	18.181	6,0	5.454	20
Reg. de Múrcia	108.860	27.027	4,0	14.988	7,3	4.496	24
Castella-la Manxa	94.796	26.060	3,6	15.350	6,2	4.605	21
Extremadura	83.321	22.947	3,6	13.908	6,0	4.172	20

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de Foment i l'INE

RIII.2. UNA APROXIMACIÓ A LA QÜESTIÓ DE L'HABITATGE A EIVISSA EN XIFRES

Les Illes Balears, quinze anys després de l'esclat de la bombolla immobiliària, continuen immerses en una crisi d'habitatge profunda. Del conjunt de les Balears, Eivissa és l'illa on aquest conflicte es presenta amb més intensitat⁴¹.

Eivissa és la ciutat on l'habitatge és més car de tot Espanya

Pel que fa al règim de tinença, actualment el més comú a Eivissa és el de propietat (44 %), tot i que el règim de lloguer el segueix de prop (41 %) i va clarament en augment. I pel que fa al preu de l'habitatge de la ciutat més cara d'Espanya, es pot afirmar que el preu mitjà del lloguer està per sobre del preu mitjà de les hipoteques. Així, el preu de la hipoteca se situa en 674,06 euros/mes, mentre que el lloguer, a 956,54 euros/mes. Igualment, les xifres per euros/m²/mes mostren la mateixa relació: 11,72 euros/m²/mes en l'habitatge de lloguer i de 6,62 euros/m²/mes per als hipotecats.

Una aproximació als percentatges d'habitatges segons l'interval de cost deixa veure que la majoria de les hipoteques (un 54 %) se situen en l'interval 300-700 euros/mes; mentre que la majoria dels lloguers (el 36 %) ho fan al de 700-1.000 euros/mes, i la resta (el 26 %), al de 1.000-1.300 euros/mes. En canvi, el règim de lloguer és molt més comú que l'hipotecari.

41. Les dades d'aquest text s'han aconseguit fonamentalment de l'estudi del Padró municipal d'habitants i del Cens d'habitatge i de les desigualtats socioespacials del municipi d'Eivissa del 2022, elaborat a instància de l'Ajuntament d'Eivissa per part de la Universitat de les Illes Balears. El projecte porta per títol *Servei d'assistència tècnica i consultoria per l'actualització del padró municipal d'habitants i del cens d'habitatge. (Emissió de dades, cartografies i informes de situació de l'habitatge en el TM Eivissa)*, la investigadora principal del qual és la Dra. Sònia Vives-Miró. La Universitat de les Illes Balears l'ha lliurat a l'Ajuntament el 20 de març de 2023.

En un escenari com el que s'ha descrit, de crisi social i alhora urbana i amb un mercat immobiliari caracteritzat per una profunda i creixent revaloració, la propietat o no de l'habitatge esdevé un element clau en la producció de desigualtats urbanes. Les dades mostren dos extrems ben diferenciats, per una banda, el 80% dels titulars que, com a unipropietaris, ostenten el 62% del parc i, a l'altre extrem, els grans tenidors de Vila, en què 116 propietaris (0,54%) posseeixen 2.344 habitatges (10,35%).

També s'ha de destacar que en una altra posició de més privilegi respecte al context de financerització, s'hi situen els que capturen les rendes immobiliàries a través del lloguer de les seves propietats. L'*Estudi de la situació de l'habitatge i les desigualtats socials al municipi d'Eivissa 2022* analitza la xifra del total del capital que mobilitzen aquests lloguers. Es tracta de 7,3 milions d'euros al mes durant la temporada alta, que es reparteixen (no a parts iguals) entre els propietaris que lloguen els seus habitatges.

Així mateix, el grup social de no propietaris és el 64,9% dels residents al municipi d'Eivissa.

La situació de l'habitatge a la ciutat d'Eivissa ha creat una ciutat de contrastos, polaritzada entre els que són propietaris o rendistes immobiliaris —els que no tenen despeses de lloguer o, fins i tot, en treuen ingressos— i els que han de dedicar més del 30% dels ingressos a pagar el lloguer, han de viure a un infrahabitatge o són persones sense sostre. En aquest sentit, els que tenen rendes són el 8%, mentre que els que paguen més del 30% són un 40% dels residents.

Si bé les desigualtats socials que mostra la ciutat entre les persones està profundament polaritzada, Eivissa també és una població que presenta geografies desiguals entre barris, per diferents tipus de processos urbans. Sembla clar que ja hi ha una ciutat gentrificada, molt lligada amb l'activitat turística: el passeig Marítim, la Marina, Dalt Vila. En canvi, ses Figueretes representa l'epicentre cap a on s'estén la gentrificació de la ciutat i el barri on es percep una bretxa de renda més gran.

9. JUSTÍCIA

L'any 2022, hi ha hagut una entrada de 167.419 assumptes —és a dir, un 14,07% més que l'any anterior— i se n'han resolt 161.937, un 10,63% més. No obstant l'esforç que es fa, es tanca l'any amb més assumptes per resoldre (86.587) que l'any 2021, un 17,53% més⁴². Els jutjats contenciosos administratius continuen sent els que més evidencien aquesta situació. Presenten un increment del 19,85% en l'entrada de casos, un augment en la capacitat de resolució, comptant en dos jutges per jutjat i, així i tot, un increment de la batussa en el 38,39%. L'ordre social és l'únic que la baixa, tot i ser elevada la seva activitat.

Els jutjats de família a Palma experimenten un increment lleuger en l'entrada i en la resolució d'assumpes, si bé augmenta la batussa. Influeix de manera notable en aquesta

42. Les dades provenen de la memòria anual del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears.

evolució la revisió de tots els procediments en matèria de mesures de suport a persones amb discapacitat per adequar-los a la Llei 8/2021, de 2 de juny⁴³.

La jurisdicció penal també creix, és notable en l'entrada d'assumpes a instrucció a Palma.

Augmenta el nombre de denúncies i d'ordres d'allunyament presentades al jutjat de violència sobre la dona i disminueix el de les renúncies

10. LLENGUA

Les Illes Balears són el territori del domini lingüístic amb un percentatge més elevat de persones nascudes a l'estranger, però també una de les comunitats de l'Estat espanyol amb un nombre més alt de població nouvinguda. Per fer front a aquesta realitat, cal dissenyar bones estratègies d'acolliment lingüístic i cultural tant des de l'ensenyament reglat com des d'altres programes formatius.

Com a part de la formació reglada, la llengua catalana s'ensenyava com a assignatura, però també és la llengua vehicular d'altres assignatures juntament amb el castellà. Com a formació complementària a la que s'ofereix des de la formació lingüística reglada, hi ha tota una sèrie de facilitats perquè els alumnes nouvinguts puguin arribar a ser competents en la llengua pròpia de les Illes Balears.

L'ús del català en les proves de selectivitat confirma l'assoliment de les competències lingüístiques en català en la formació reglada. A les proves de selectivitat del mes de juny del 2022, un 75,2 dels exàmens es van contestar en llengua catalana, cosa que suposa un augment de 0,7 punts respecte dels resultats del curs anterior. Cal destacar que d'ençà del 2009 els valors oscil·len al voltant del 80 % i va ser el 2014 l'any en què van arribar a un valor més elevat, un 82,6 %. Els alumnes de Menorca són els qui usen més el català en els exàmens (92,2 %) i des del 2009 es mantenen en un ús que supera el 90 %, a excepció del 2018, que va ser del 89,8 %. A Mallorca aquest valor és del 74,8 %, tot i que hi ha una diferència considerable entre els resultats dels centres de Palma (62,7 %) i de la resta de Mallorca (90,8 %). També hi ha una diferència important entre Eivissa (62,0 %) i Formentera (100 %).

L'oferta de formació en llengua catalana es recupera de mica en mica dels efectes de la crisi del coronavirus. També s'han ofert més tallers per a col·lectius concrets i alguns que treballen habilitats lingüístiques específiques. Aquesta recuperació la veim també en els certificats de coneixements de català emesos pels diferents organismes. El 2022, per primera vegada, s'ha superat el nivell dels certificats emesos abans de la pandèmia.

L'alumnat de Menorca és el que usa més el català a la selectivitat, i el d'Eivissa, el que l'empra menys

43. Llei 8/2021, de 2 de juny, per la qual es reforma la legislació civil i processal per al suport a les persones amb discapacitat en l'exercici de la seva capacitat jurídica. BOE núm. 132, de 3 de juny de 2021.

El 2022 la II Escola d'Estiu de Lingüística Catalana (EDELIC) s'ha dut a terme en format presencial a la Universitat d'Oxford. L'objectiu d'aquest esdeveniment és oferir formació en lingüística catalana a estudiants de grau i de postgrau que vulguin completar el seu coneixement en aquest camp, amb atenció especial a estudiants d'universitats de fora del domini lingüístic català. S'hi han inscrit 27 persones, prop d'un 40 % de les quals provenen d'universitats de fora del domini lingüístic català. El premi Aina Moll l'ha obtingut Tristan Lee, de la Universitat de Cambridge, amb un treball sobre el català de l'Alguer.

Durant el 2022, la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears ha organitzat tota una sèrie d'esdeveniments per promoure l'ús del català, com per exemple la VI Jornada de Dinamització Lingüística, i ha publicat la memòria de l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics a les Illes Balears⁴⁴ i el cinquè Informe de compliment de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries⁴⁵.

La Direcció Insular de Política Lingüística del Departament de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística del Consell Insular de Mallorca ha impulsat un treball de camp per estudiar la situació i l'ús del català al petit comerç de Palma i també una campanya per fomentar-ne l'ús. La mostra recollida és de més de 1.100 petits comerços.

11. CULTURA

La revisió de la cultura a les Illes s'ha de dur a terme sense comptar amb cap estadística anual dels subsectors ni dels àmbits culturals

Quant a l'edició de llibres, si s'analitzen les dades relatives a l'edició de llibres a les diferents comunitats, es reflecteix com a les Balears entre el 2017 i el 2021, l'augment de volums anuals és considerable (de 780 a 945), però, en tot cas, es troba a gran distància de comunitats com Catalunya i Madrid, amb més de 25.000 volums editats cada any a cada una, o Andalusia, amb 14.000⁴⁶.

Quant al sector del llibre, s'ha consolidat la tendència marcada des de fa temps en què, a més de comerços, les llibreries es converteixen en espais de dinamització cultural. El dia de Sant Jordi és significatiu d'aquesta nova etapa, amb una sortida massiva al carrer per part de la ciutadania. Els llibres més venuts en català són: *Ràbia*, de Sebastià Alzamora; *Mamut*, d'Eva Baltasar, i *Els cognoms de les Illes Balears*, de Gabriel Bibiloni. En castellà: *El peligro de estar cuerdo*, de Rosa Montero; *Roma soy yo*, de Santiago Posteguillo, i *Vivir corriendo, correr viviendo*, de Tòfol Castanyer i Mercè Valero.

44. Es pot consultar a: www.caib.es/sites/oficinadretslinguistics/f/430499.

45. Es pot consultar a: www.caib.es/webgoib/-/cinque-informe-de-compliment-de-la-carta-europea-de-les-llengues-regionals-o-minoritarries.

46. Ministeri de Cultura i Esport (2023). CULTURABase. Disponible a: www.culturaydeporte.gob.es/servicios-al-ciudadano/estadisticas/cultura/mc/culturabase/libro/resultados-libro.html [consulta: maig de 2023].

A les dades sobre companyies de teatre per comunitat, a les Balears han augmentat els darrers cinc anys de 87 a 102, i els festivals, de 14 a 16. La visió sobre aquestes dades es completa amb les de nombre d'actuacions i públic assistent, que gairebé s'han triplicat en cinc anys (909 el 2021) però que només arriben a l'1% del total de les representacions fetes a tot l'Estat.

L'anuari d'estadístiques culturals⁴⁷ recull les dades de la protecció del patrimoni cultural, que en el cas de les Illes Balears inclou més de 100 noves proteccions en cinc anys. Quant al patrimoni arqueològic, destaca l'augment d'activitat tant de recerca i conservació com de difusió.

Cal destacar l'aprovació de la Llei 6/2022, de 5 d'agost⁴⁸, d'arxius i gestió documental de les Illes Balears, un text que actualitza els aspectes normatius en la matèria per adaptar-los als nous temps, com també a l'administració digital.

En aquesta matèria, continua l'endarreriment en digitalització i accés a la informació a les institucions de les Illes, tot i que iniciatives com la Plataforma d'Arxius Històrics de les Illes Balears, promoguda per la UIB, contribueixen a la millora de la situació, ja que facilita la digitalització d'arxius en ajuntaments petits i la inclusió en un únic repositori.

47. Ministeri de Cultura i Esport (2023), *Anuario de estadísticas culturales*. Disponible a: www.culturaydeporte.gob.es/dam/jcr:a51b4916-fc36-4898-b9f6-e7380e21b114/anuario-de-estadisticas-culturales-2022.pdf.

48. Llei 6/2022, de 5 d'agost, d'arxius i gestió documental de les Illes Balears. BOIB ext. núm. 105, de 9 d'agost de 2022.

AGRAÏMENTS

El Consell Econòmic i Social de les Illes Balears agraeix la col·laboració de les institucions i del personal que han aportat informació estadística i documental per dur a terme aquesta memòria, sense les quals no seria possible elaborar-la.

Agència Balear de l'Aigua i la Qualitat Ambiental (Abaqua)

Àrea de transport terrestre i mobilitat del Consell Insular d'Eivissa

Àrea Infraestructures viàries del Consell Insular d'Eivissa

Bicipalma

Consells insulars de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera

Departament de Política Econòmica, Competència i Anàlisi de Conjuntura, de la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació

Departament d'Educació Ambiental, Qualitat Ambiental i Residus, de la Direcció General de Residus i Educació Ambiental

Direcció General de Política Lingüística, de la Secretaria Autonòmica d'Universitat, Recerca i Política Lingüística

Direcció Provincial de l'INSS de les Illes Balears

EMT Palma

Gabinet de la Conselleria de Model Econòmic, Turisme i Treball

Institut d'Estadística de les Illes Balears (Ibestat)

Institut d'Estudis Baleàrics

Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB)

Servei de Gestió Forestal i Protecció del Sòl de la Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat

Servei d'Estudis i Planificació de la Direcció General Recursos Hídrics

TAMIB

Universitat de les Illes Balears

